Žemaičių saulutė

www.zemsaulute.blogspot.com

9772029134004

ISSN 2783-7998

2024 08 30 / PENKTADIENIS | KULTŪROS LAIKRAŠTIS | NR. 8 (876)

VAITKOS Kėstotis

11-ąsis Žemaitiu kultūras draugėjės sovažiavėms

Žemaitiu kultūras draugėjė (ŽKD) ikorta 1988-ās, Atgėmėma laikė. Skīrė veik bamaž vėsuo Lietovuo. Žemaitė sosėrenk, pasėbūn. Nanuor ožmėrštė sava kalbuos, sava papratėmu.

ŽKD Prezidiums ėškel ė sprėnd vėsims žemaitems svarbius klausėmus. Ė šauk draugėjės sovažiavėmus – pasėtartė, sosėtartė, nutartė, itvėrtintė. Lėipas 13 dėina tuoks sovažiavėms – jau 11-ąsis - vīka Telšiūs. Bova skaituomis pranešėmā, patvėrtintė atnaujintė īstatā, pristatītė atnaujintė heraldėnė žėnklā ėr nauji Žemaitė pasa – ŽKD narė pažīmiejėma – versėjė. Paskelbta peticėjė diel Žemaitėjės istuorėnė regėjuona iteisėnėma.

Balsavėms ŽKD sovažiavėmė.

ŽEMAITIU RĖKALĀ

Delegatus pasveikėna jaunuoji skaituovė Ugnė. Skombiejė platelėškiu Almėnū šeimīnas – Aliuonas, Aivara ėr Austiejės – dainės. Ėr „Lek gervelė“ – kāp senāsis, pamatėnis Žemaitiu himns. Sveikėna Telšiū mers Katkos Tuoms.

Seima narie Šalašavičiūtė Rimantė nusakė patius svarbiūsius žemaitiu rėkalus, katrus sprėnd ėr anuos vaduovaujema Seima laikėnuoji Žemaitiu gropė. Va – 2019-ėijė bova paskelbtė Žemaitėjės metās, 2022-ėijė – Žemaitiu kalbuos metās, vo 2024-ėijė – Žemaitėška rašta metās. 2020-ās Žemaitiu kongresos Kuršienūs prijiemė rezoliucėjė diel žemaitiu kalbuos, Žemaitėjės regėjuona iteisėnėma, ėšsauguojėma ėr integravėma.

ŽEMAITIU KALBA

Kalbėninks Pabrieža Jūzaps skaitė pranešėma „Žemaitėška rašta metā“. Vėins tautėškoma kertėniu kūliu īr kalba. Žemaitė anon tor. Tor ė gīva kalba, ė rašta. Jug jau Mažvīda KATEKIZMOS bova parašīts na lietovėškā. Žemaitėškā! 19-ta omžiaus vėdorie Čiulda Jūzaps jau bova parašės žemaitiu kalbuos gramatika (napavīka ėšspausdintė...), vo Pabrieža Jorgis Ambraziejos – gal sakītė - jau kūrė bėndrėnė žemaitiu kalba (ni anuo patėis, ni bėndradarbiu raštā nabova ėšlėstė...). Dabā torem pranešėma autuoriaus Pabriežas Jūzapa parašīta gramatika „Žemaičių kalba ir rašyba“ (2017 m.) – ė jau praktėškā 26 metus ta sotvarkīta rašība nabsėkeit.

Pranešies pamiegėna ėšvardintė Žemaitėška rašta metu nutėkėmus. Kėik jau torem naujū kningu (patėis Pabriežas ėšverst ė „Mažāsis princos“). Kėik isėtraukė darželė ė muokīklas (sedėškė gimnazistā Mačernė eilieraštius sorašė žemaitėškā...). Kėik jau bova žemaitėška rašta muokīmu Telšiūs, Šiauliūs ė kėtor. Vėskuo ėšpasakuotė Pabrieža tėkrā ka naspiejė.

ŽEMAITIU ŽEMĖ

ŽKD pėrmėninka Žebrauskė Algėrda pranešėms bova - „Valduovu privilegėjės Žemaitėjė. Pasaulė žemaitiu vėinībės dėina – lėipas 13 d.“. Jug dā vėins tautėškoma kertėniu kūliu īr žemė. Žemaitiu žemė īr vėsūs senūsiūs žemielapiūs – SAMOGITIA vėsor pavaizdouta līgė so LITUANIA.

Mindauga krīžeivems pardoutė žemaitė 1255 m. ikūrė Žemaitiu žemiu konfederacėjė ėr ėlgus metus so tās krīžeivės kariava. Tik po Melna taikuos 1422 m. Žemaitė jau bova prijungtė pri LDK. No prisėjungė savanuorėškā. Ė vėsė valduovā teikė Žemaitems privilegėjės diel savėvaldas, skelbies Žemaitiu konėgākštės.

Po sovažiavėma sesėju pri Dėdėliuosės Žemaitiu sėinas bova atėdėngta atmėnėma pluokštė – so Žīgimonta Augostė 1545 metu privilegėjės Žemaitems svarbės žuodės. So konėgākštė patvėrtėnėmo, ka žemaitė nabova nukariautė, vo prisėjungė pri Karūnas valog sosėtarėma. Pluokštės fundatuorė īr Jogmėns Stanisluovs ė ŽKD pėrmėninks Žebrauskis.

PASAULĖ ŽEMAITIU VĖINĪBĖS DĖINA

1260 metu lėipas 13 dėina žemaitė sokrioša krīžeivius pri Dorbės ežera, katras dabā priklausa Latvėjė. Dorbės mūšis bova kertėnis – apsaugont žemės pri

NUKELTA I 7 PSL.

Platelėškė Almėnā.

ŽKD pėrmėninks Žebrauskis Algėrds.

Žemaitiu kalbėninks Pabrieža Jūzaps.

Žemaitiu kultūras draugėjės raštā

Žemaitiu kultūras draugėjė raša raštus Seimou, Vīriausībė, Žemaitėjės savėvaldībiu merams. Rašė diel Žemaitėjės metu paskelbėma, diel Žemaitiu kalbuos ė diel Žemaitėška rašta metu. Ė pavīka nuveiktė daug gerū darbū.

Raša draugėjė rezoliucėjės, peticėjės diel žemaitiu kalbuos, Žemaitėjės istuorėnė regėjuona iteisėnėma. Vėlnios tās klausėmās atsėrašėnie – kāp žōsės vondėnieli ka nuporta...

Draugėjės rūpesnio ėšlėsta Pabriežas Jūzapa parašīta gramatika „Žemaičių kalba ir rašyba“. Īr rašuomas metuodikas žemaitiu kalbā muokīkluos muokintė. Vo dā ė Žemaitėjės istuorėjė rėk parašītė!

Daugoma tuokiū raštu – lietovėškā. Ka vėsė soprastom...

ŠIAME numeryje

3 psl.

„Ši akcija pakeitė mūsų istoriją“

ŽEMAITĖŠKS rašts

ŽEMAITĖŠKĖ PRIEBALSĖ *f, h, ch*

Kėta karta garsū f, h, ch žemaitė natoriejė. No dabā jau tor.

Naujėjė garsā atejė so skuolėnės, svetėmžuodės, tarptautėnės žuodės. Ėlga laika žmuonis anus keitė i savūsius garsus *p, g, k*. No dabā jau ėštar vėsėp – valog sava klausuos. Vo ožrašītė gal ė tor dā kėtėp – valog vėitas, laika ė kėtū aplinkībiu.

KALBA – ŽEMAITIU A LIETOVIU

Žuodė so svetėmās garsās pas žemaitius atejė ės antikėniu kalbū, daug – ės vuokītiu, lėnku, rusu kalbū. Šės laikās – par lietoviu bėndrėnė.

No ė lietovė na vėina tuoki ožsėinėni žuodi „adaptava“. Anėi raša „arkivyskupas“ (gr. archiepiskopos), „kronika“ (gr. chronikos), „Pranciškus“ (lot. Franciscus), „Prancūzija“ (pranc. France). Statībėninka, statītuoji anėi ožraša jau kāp „architekta“ (gr. architektōn). Vo Ruokėškė krašta aukštaitis, garsėsis medė druožies Šepka Liongėns savi vadėna arkitekto...

TARMIE – KRETINGĖŠKIU A TELŠĖŠKIU

Vėsė žėna vadėnamūju žemaitiu dounėninku ė dūnėninku kalbuos skėrtomus – pastarėjė

Plungės bažnīnčės varpėnės ožraša gabalielis.

īr artėmesnė lietovems. No ė dounėninkā ruodavuo kas kāp. Vadėnamėjė kretingėškė šauk Adolpi, Pelėksi, Stepanėjė, Zuopėjė. Telšėškė jau gal nuorietė isėlėstė garsa „f“...

Kalbėninks Pabrieža Jūzaps saka sava keliuonies nagėrdiejės pasakīma „perma“ (pranc. ferme). Vo „Kretingos tarmės žodynas“ pateik ras‘t kuokė „fermerė“ pasakītus žuodius: „Jorgoti Valiusė dėrb permuo“...

RUODA – ŠNEKAMUOJI A RAŠUOMUOJI

Pasakė – ožmėršā. Vo kon parašė – vėsė matīs! Šnekiedamis dėdėlė nasėvargėnam. Vo rašīdamis jau torietomem kėik tėik pamėslītė. Ėr atsėmintė gera žemaitiu praktika – ožrašītė naujūsius garsus diel rašta aiškoma. Vo jau kāp kas ėštars – kas kam rūp...

Ont Plungės bažnīnčės varpėnės īr ėšlėkės sens parašīms – ka grafs Zubuovs so padiejėmo parakvėjuoniu ton varpėnė īr isteigės 1850 metās. Grafs, na graps...

SKUOLĖNĪS – SENS A NAUJIESNIS

Nu sena mūsa kraštė mašėnelė liōb vairous šuoperis (a šopėris, a šuopierios). Ė laigo sau vairoun...

Žemaitė dabā jod, krot, nuor itvėrtintė sava tapatībė. Vo tam rėkalou gerā tėktom ė Žemaitiu himns. Naujė žuodė, naujės eilės. Vo ė skuolėnīs „himns“ (gr. hymnos) tėkrā ka nier sens. Ė mūsa patė svarbiōjė gėismė vadintė gimno narėktom.

TEKSTS – DALĪKĖNIS A BIKUOKS

Kažkumet tilipuons bova naujīnu naujīna. Vo dabā kuožnos tor po muobili. Kėtāsis – ė do. Ė vėn veiz – katra telefuonu bėndruovė palės pėgiau...

Vartuom senus albumus so senuoms puortėgrapėjuoms. No če pat ėnam i naujės fotografėjės paruodas. Kėts nusėperk ė kuoki naujiesni fotoalbuma.

GADĪNĖS – SENUOSĖS A DABARTĖNĖS

Kolkuozu laikus galem prisėmintė ramė – vaplius jiesdamis, kepīro ožgerdamis.

Vo naujė laikā – ė ruoda nauji. Parėn fizika, chemėjė, filosuofėjė ė finansā. Jau torem failus, firmas ė fėisboka.

Bikas šnek – žemaitė naėštarō garsū f, h, ch. No žemaitė īr žiaurė pajimblė - ėštar ė balsius, ė priebalsius. Vėsus!

Pradedō rašītė žemaitėškā nuorietom aiškoma – a rašītė tėp, ar ontrėp. No jug vėsė kraštotėnomā īr kalbuos sosėnėms! Nabūtėnā torem atsėsakītė gera truopnė sena svetėmžuodė. No rėk žėnuotė – ES jau īr oždraudosi naptalina...

Sotaisė Vaitkos Kėstotis

ZVONKUVIENĖ Jenina

NUORO BERNUOTAVA PAMATĪTĖ. TĖN ONGLĖCKĖ DONGOS Ė ŽEMĖ...

GALS. ATKELTA ĖŠ NR. 7 (875).

Šėrdis pārvierė mums tas Onglickienės džiaugsmos, ka „...ir maisto mums atnešė“. Jėrgoteliau! Vėskuo būtomem atnešosės! Ka tik būtomem numaniosės, kon rasem. Jug vežiem tik žemaitėšku suvenīriniu lauktuviu, irėštūn i koskėlelė – kou senuovėškiau. Ka primintom senūn laikūn žemaičiu kaimėška gīvenėma. Vežiem, tatā, paivairėnėmou... So linksmomo biški. Vuo sopratosės tėkruojė padieti, vėsas muotrėškas ledva ašaras laikiem...

Liūdnoma bova daugiau. Puoeta rašuomāsis stals apkrauts vėsuokės mažās stėkla bliūdelės so vondėnelio... Rasietās pėrsteliou pamėrkītė, kninga skleidont. Ar akėnelems kāp pravalītė. Senė jau nabmatė, nabsoprata, kas če kāp baatruoda. Tėi vondėnelė jau žalė prižielėn nu senoma...

Doris i vėrtovė jau nevarstuomas. Ont grindūn vėsor prikrauta, pārkrauta, priversta ėšvalgītu konservouta maista sluovėku. Toukart nebova dā kėtuokiu stuotkieliu – tik stėklėnė sluovėkā, sluovėkelė. Vėsor nepārlėpama daugībė anūn – jau pripeliejusiu, prižielusiu, prikauriejusiu tūn stėkliniu sluovėku sluovėkieliu. Maišūn maišus būt reikiejėn prikrautė, nuorint anus ėšneštė.

Jėrgau, kāp griaudė tas bova matītė mums, aiškės akelės dā tabtorėntims. Kuoki negailestinga būn senatvelė. Neskėr ana, a to dėdings žėnuoms žmuogos vėsuomenie bovės, a to pėlko nematuomo bėtelė tik basėdarbavės – kuoki senatvė būs – nieka nepasėrinksi. Būn, ka soserg paskotėnė gluobiejė, kad ė daug jaunesnė omžiaus.

Ton 1993 metu rodėni abodo Onglėckė jau bova senė, abodo ba jiegelės jau. Nieka nežėnuosi, kuokiuos sveikatas, kuokiuo padietie anodoms artėmėijė bova. Rasietās ėr anus kuokėi negeromā ožgriovėn bova. Vuo dā vėita svetėma. Atvežė anodo če, ožkielė aukštā i miesta bota... Svetėmė. Nier kam ožeitė. Nieka sava, priprasta nabtorintis. Ba miedžiu šlamesė, ba opės blėzgavėma, ba vėiškelelė sava dolkiu... Ni dūmu pažīstama smuoka... Ni žuodė sosiedėška paprasta. Nežėnuosi, ni kas aplinkou gīven.

Tas vėskas – kāp kuoki pamuoka mums: būkem pasėruošėn – jug nežėnuom, kāp mums patims būs, kuoki senatvė mūsa lauk.

„Jūs jau esat ės kėta gīvenėma...“ – kartuojuos mėslies Puoeta žuodė.

Dabā, 2024-āsės, jau mas galietomem pasakītė jaunims žmuonims, ka jau ėr anėi īr ės kėta gīvenėma. Skėrtinga nu mūsuojė.

***

Griaudos bova atsėsveikėnėms so Puoeto Onglickio. Jautiem, numaniem, ka ons pasėlėikt sojaudints mūsa apsėlonkīma, tuo sokelta žemaitėška brozdesė. Nučiūžėna lig doriu, so kuojelė paėiškuojė slėnkstė, sostuojė. Par slėnksti nežėngė. Nežėnuojė, kas ož slėnkstė īr. Akelės anuo nieka nabskīrė. Bėjuojė žėngtė. Ka kor pro šali nepražėngtom.

Griaudoms šėrdi tėp spaudė, tėp spaudė.

Pasklėduom po laiptėnės aikštelė, oždainiavuom dā dailė, nešaukdamė „A-auga kėimė klevielis...“ Tarpdorie prīšās mumis stuoviejė Ondžouls Onglickis – ės Bernuotava. Sens, tėisos, bovės dėkts. Vieju ė perkūnėju vėsuokiu atlaikės... Tīra ė gīva žemaitėška šėrdi tabtorėntis.

„Vėnta, Vėnta, to žemaitiou švėnta...“

Lėpuom žemīn – i Vėlnio. Ėšgėrduom dā bėldesioka par tus sluovėku kalnus – kāp skobiedams kas lėptom par anus... Jau kėimė atsėsokuom paveizietė. Aukštā – Onglickienė, vėrtovės longa platė atsėdariusi, vėsa pārsėkvėmpusi... Ka muojoun mums, ka muojoun abėdvėm ronkėm... Ės vėsuos sīluos. Sostuojuom, muojevuom ė mas. Ronkas sojimtas aukštīn kieliem... No kon kėta! Kāp kėtėp baatsėdėivuotė...

Solėpuom i autuobosa. Če jau vėsas muotrėškas nabsotoriejuom ašarieliu tīliūn ė griaudžiūn. Leiduom anuoms... Lai srūn... Tuoks bi dūšės atsaks i ton vėskon, kon matiem, kou prabaguotiejuom, kou šerdelės sosėgėldiem Onglickius aplonkėn...

...Ėšvažiounam. Nieka padietė negalem. Ožvės jou ašaruoms srova so mumis važiavusi muokītuojė Abruomaitienė Vijuoleta. Anuos tievoks tėp pat bova muokītuos. Dėrba karto so Onglėckio. Atsėmėnė ons. Pasakuojė daug kon. Jau toukart nabsotoriejė Vijuoleta ašaru. Tuos ašaras – dā kāp ė savuotėšks pašluovėnėms artėmūn žmuoniūn, artėmuos dūšė kūrības. Kāp ė pagarba senūju žmuoniūn duorībiems ė stėprībė. Tuo vėskuo dā matiem i sena onžoula panašemė Onglickie.

Praejė jau daugiau kāp 30 metu. Atmėnam ton gėli mūsa jauduli, tas tīlės nevalduomas ašaras. Anuos nebova joudas... Ė po tėik laika tabjem ė džiaugsmos: Puoeta Onglicki dā gīva aplonkiem, dā ons ė 1938 metās ėšleista sava antuoluogėjė „Žemaičiai“ pats pasėrašė. Ė mūsa apsėlonkīma ivertėna žuodės, ka tuo anuo nomūsė nikumet nebova bovėn.

Onglickienė Jenina mėrė 1997-ās, Puoets Onglickis Stasis – 1999-ās. Lai būn anodo abodo Švėisiausiūsė Dongaus Suodnūsė. Vuo mas, kas ont svieta dā tabrailėniejem, vės pasėskaitīsem Onglėckė žemaitėškus eilieraščius „Kėnstoutė“, „Truobalė pri opės“, „Mamalė“ ė kėtus. Dainiousem tīkė „Vėnta, Vėnta, to žemaitiou švėnta“. Jug ta Vėnta, Onglėckė tėp dailė apdainiouta, omžiu omžius raitīsės dā po mūsa pėivas, omžiu omžius kuožna pavasari anon gluostīs ėivas...

„Vėnta, Vėnta...“. Tėi Onglėckė žuodė švėntė vės gluosta ė mūsa šėrdis, ė vėsa žemaičiu žemelė švėnta.

Klaipieda, 2024 metu balondis

„Ši akcija pakeitė mūsų istoriją“

Skirta Baltijos kelio 35-mečiui pažymėti

Plungiškiai Baltijos kelyje.

B. Kleinausko asmeninio archyvo nuotr.

1989-ųjų rugpjūčio 23-ąją, praėjus pusei šimtmečio nuo Molotovo-Ribentropo pakto pasirašymo, trys Baltijos sesės – Lietuva, Latvija ir Estija nusprendė pareikšti protestą dėl šių Slaptųjų protokolų bei okupacijos susikibdamos rankomis gyvoje 650 kilometrų ilgio kelio grandinėje.

Plungiškiams buvo paskirta į šį Gyvybės žiedą prisijungti Panevėžys – Pasvalys kelio 353 – 355 kilometruose. Pasak tądien dalyvavusių gyventojų, iš mūsų miesto nuo Šv. Jono Krikštytojo bažnyčios vyko pilni autobusai ir automobiliai, ekipažai pajudėjo ir iš kaimiškųjų vietovių.

Rezistencijos metraštininkas, fotografas Alfonsas Beresnevičius į Baltijos kelią autobusu vyko su šeima – žmona Janina bei dukromis Jolanta ir Diana. Pilna prisirinko entuziastingai nusiteikusių plungiškių į didelį autobusą. Pasak A. Beresnevičiaus, jie važiavo link Pasvalio su trukdžiais. Šiauliuose vairuotojas pasirinko neteisingą (vietinės reikšmės) kelią, tad nusuko į Pumpėnus Šiaulių rajone. „Sustojome, išlipome, ten buvo ir kitų vietovių žmonių. Visi giedojo, dainavo, buvo padėtos gėlės ant autostrados...“, – prisiminė pašnekovas. Jis nuėjo pasižvalgyti ir į Pumpėnų miestelį, kurio centre pamatė pastatytus tris didelius, it žmogui skirtus karstus su trijų Pabaltijo valstybių simbolika. „Turbūt tai vietiniai sugalvojo“, – spėjo fotografas. Vėliau jis prisijungė prie kitų, jau susikabinusių rankomis lietuvių. Pabuvę, išreiškę savo pritarimą, kartu su kitais Beresnevičių šeima sugrįžo į Plungę.

Netoli kelio buvę gyventojai geranoriškai rankomis nunešė sugedusią mašiną iki artimiausio kiemo.

Išskirtinės Lietuvos istorijos dalimi tapę mažieji kalvariškiai (iš kairės): Donata Palapytė, Jurgita Mikalauskaitė, Mantas Mikalauskas, Ramūnas Kleinauskas.

Baltijos kelyje – ir gėlės...

Buvęs sąjūdietis Pranas Juška laimingai iki paskirtos vietos nuvyko savuoju „Zaporožiečiu“. Ekipažą sudarė žmona Justina, dukra Ramutė ir plungiškė rusų kalbos mokytoja. „Išvažiavome anksti rytą, važiavome tiesiai, nieko nelenkėme ir suspėjome“, – džiaugėsi plungiškis. Toje vietoje jie dar laukė apie dvidešimt minučių, kol visi sustojo, susikabino rankomis. „Žmonių buvo daug, nereikėjo rankų ištiesti. Visų buvo labai pakili nuotaika, ypatingai dukra džiaugėsi, sakė: „Ir aš pamačiau Baltijos kelią...“. Grįžtant prie kelio pastebėjo stoviniuojančius, draugiškai bendraujančius žmones, kai kur matėsi pastatytos palapines. P. Juška patikino, jog tiek jam, tiek namiškiams tai buvo įdomus, prasmingas gyvenimo įvykis.

Plungės sąjūdietė, pedagogė Vida Turskytė buvo viena iš kelionės organizatorių – kartu su kitais sąjūdiečiais ieškojo autobuso. Pamena, jog vienas kitas gyventojas vairuodavo savo „Žiguliuką“, bet kiekviena įmonė turėjo savo autobusą. Pasak moters, žmonės buvo tokie vieningi, jog atėjusieji ir netilpusieji į autobusą buvo priimti nepažįstamųjų į savas mašinas, nė vienas norintis dalyvauti nebuvo paliktas.

„Prisimenu, kai 1988 metais mes, sąjūdiečiai, pradėjome dalyvauti mitinguose, protestuose, nebuvo daug plungiškių, kurie nebijotų važiuoti. Ir draugai, ir darbe paklausdavo: „Ar nebijote?“ Praėjo tik vieneri metai ir niekas nebebijojo, visi išdrąsėjo. Aš tada dirbau buvusioje penktojoje vidurinėje mokykloje lituaniste, mano auklėtiniai buvo šešiolikmečiai, kelios mergaitės iškart pasakė norinčios vykti į Baltijos kelią ir kitiems pranešė, – pasakojo V. Turskytė. – Dar buvo keletas mano klasės tėvų, kurie man pradėjus dalyvauti sąjūdžio veikloje, nerimaudami klausė, ar tai nepakenks ir jų vaikams, nes juos mokau... Ir vykstant į Baltijos kelią, žiūriu, atėjo viena iš mergaičių prie autobuso, o jos prieš metus dar besibaiminusi mama įdavė pilną maišą sumuštinių. Ir kai grįžus rudenį į mokyklą aptardavome su mokiniais, kas buvo vasarą įspūdingiausia, kiekvienas, dalyvavęs Baltijos kelyje, būtent tai išskirdavo...“

Pasak jos, rugpjūčio 23-ąją keliai buvo sausakimši, Šiauliuose jų autobusas net važiavo šaligatviais, nes gatvėje buvo pilna transporto priemonių, eismą reguliavo geranoriška milicija. Ir net tokiomis sąlygomis, ji neprisimena, jog tądien būtų užfiksuotas koks eismo įvykis – visi buvo sąmoningi, vieningi, vienas kitam padėjo. Važiuojantieji turėjo svarbią priemonę – tranzistorių, per kurį ir tėvai dar klausėsi draudžiamo „Amerikos balso“.

Jų autobusas nuvyko į netoli plungiškiams skirtą kelio ruožą, kuriame jau buvo pilna privažiavusių žmonių. „Per tranzistorių pranešinėjo: „Kur esate, ten ir stokite, susikibkite rankomis“, nes Lietuvoje atvykusiųjų pakako, kai kur sustojo net keliomis eilėmis. Virš mūsų skraidė malūnsparniai, barstė gėles. Mums apie kojas netgi kūdikis dar nemokantis vaikščioti šliaužiojo – stovėjo visa Lietuva – nuo mažiausio iki vyriausio...“, – graudindamasi atviravo pedagogė. O grįžtant matė pilnas pakelių pieveles žmonių – buvo pratęstas džiugus pasibuvimas.

„Tai, kas per tuos vienerius atgimimo metus pajudėjo, tas jau tapo nebegrįžtama – ir tos emocijos... begalinis džiaugsmas...“, – apibendrino V. Turskytė, iki šiol su jauduliu prisimenanti mūsų šalies atgimimo metus, o kartu ir Baltijos kelią.

Žemaičių Kalvarijos bendruomenės pirmininkas, pedagogas, gidas Bronius Kleinauskas prisiminė, jog iš jų miestelio gyventojai

NUKELTA Į 4 PSL.

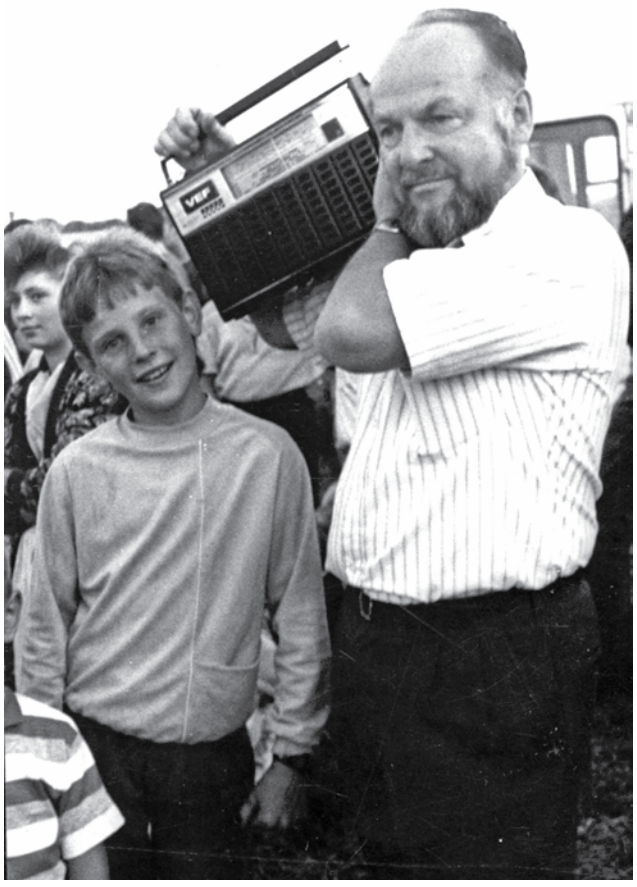

Plungiškiai prie VIA Baltijos kelio magistralės ties Pumpėnais klausosi žinių apie akcijos organizavimą.

Žemaičių dailės muziejaus archyvo nuotr. Fotografas J. Raškevičius

Tarp kalvariškių kelyje – Paulius Lenkauskas ir Antanas Bružas.

Tarp stovinčiųjų – Janina ir Vaclovas Varnagiai.

„Ši akcija pakeitė mūsų istoriją“

ATKELTA IŠ 3 PSL.

važiavo autobusais bei kas turėjo savais automobiliais. „Dalyvavo iš mūsų apie 30 žmonių, vieni vežėsi vaikus, kiti – anūkus. Kai kurie iš šių gyventojų jau iškeliavę, kiti – tebegyvena. Kai tik paskelbė, kad vyks tokia akcija, žmonės iškart pradėjo klausinėti, kaip nuvažiuoti, – pasakojo pedagogas. – Mes, mokytojai, vykome mašinomis. Likus pusantro kilometro iki sustojimo taško, sugedo mūsų mašina. Toje vietoje netoli kelio žmonės jau stoviniavo“. Pamatę vyrai suskubo padėti ir jų mašiną nešte nunešė į kiemą, iškvietė remontininkus. Kalvariškiai, palikę ją taisymui, nuėjo iki reikiamo kilometro pėsčiomis. Tuo metu, anot pašnekovo, žmonės buvo geranoriški, su šypsenomis, džiaugsmingi. „Visi susivieniję išreiškė protestą – norą atkurti nepriklausomą Lietuvą ir iš įvairių vietų susirinkę reikiamu metu susikibo rankomis, – pabrėžė B. Kleinauskas. – Ši protesto akcija pakeitė mūsų istoriją, pralaužė ledus. Tie nepriklausomybės daigeliai jau buvo prauge ir Žemaičių Kalvarijoje – nuo 1986-ųjų

„Visi buvo tokie vieningi, vienas kitam dėmesingi, susivieniję, tvyravo pakili nuotaika“, – sakė V. Lipskytė.

Asmeninio archyvo nuotr.

Baltijos kelias – išskirtinis gyvenimo įvykis ir buvusiam sąjūdiečiui Pranui Juškai.

D. Šimkutės nuotr.

Gyvoji plungiškių grandinė ties Pumpėnais.

Plungės rajono savivaldybės viešosios bibliotekos archyvo nuotraukos (fotografas A. Beresnevičius)

Vida Turskytė.

J. Naglienės nuotr.

buvome įkūrę Vytauto Mačernio broliją, kurios dalis narių dalyvavome Baltijos kelyje“.

Alsėdžiuose gyvenanti režisierė, mokytoja ir dramos terapijos dėstytoja Vida Lipskytė, paklausta apie Baltijos kelią, entuziastingai šypsodamasi pradėjo pasakoti, jog vykstant Lietuvos atgimimui ji draugavo su būsimu vyru Algirdu, tad pasimatymai vykdavo mitinguose, protestuose. „Jis man net žalvarinį vytį, įsegamą į paltą, vietoj sužadėtuvių žiedo padovanojo“, – juokėsi moteris.

Rugpjūčio 23-ąją ji automobiliu su draugais iš Vilniaus vyko ten, kur trūko žmonių – į laukus toli už sostinės. Neturintieji kuo vykti sustojo gyvajai grandinei mieste. Ta diena V. Lipskytei įstrigo į atmintį, tad patikino galinti apibūdinti ne tik aplinką, kurioje stovėjo, bet ir orą, ir drabužius kuriais vilkėjo. „Mes stovėjome kely, aplink kurį buvo plyni, negyvenami laukai. Buvo lietuviška vasara – ne itin karšta, danguje – reti debesėliai. Fantastika – visi buvo tokie vieningi, vienas kitam dėmesingi, susivieniję, tvyravo pakili nuotaika... Sustojome taip, kad visi tilptume ir galėtume susikibti. Pravažiavo mašina ir davė ženklą susikabinti rankomis. Praskrido lėktuvai, mėtė gėles, tai buvo šventiška, itin jaudinanti akimirka...“, – atviravo režisierė. Ilgėliau nei įprastai truko grįžimas į Vilnių, nes susidarė kamščiai, vis teko važiuojant stabčioti. Prieš baigdama pokalbį, optimizmo nestokojanti V. Lipskytė patikino, jog užklupus sunkumams, lietuviai vėl susivienytų...

Žemaičių Kalvarijos gyventojai Baltijos kelyje 1989 m. rugpjūčio 23-ąją (iš kairės): B. Kleinauskas, Algirdas Mikalauskas, Vaclovas Mikūta, Antanas Antanavičius su sūnumi Gediminu, Edmundas Mickūnas ir kiti.

B. Kleinausko asmeninio archyvo nuotr.

Beje, tuometiniame Plungės rajono laikraštyje „Kibirkštis“ (rugpjūčio 31 d., Nr. 102, p. 2) Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdžio Plungės taryba paskelbė trumpą publikaciją „Baltijos kelyje visa Lietuva“.

„Rugpjūčio 23 dieną įvyko akcija „Baltijos kelias“. Akcija pavyko ir pranoko organizatorių lūkesčius.

Praėjusį šeštadienį per Centrinės televizijos programą „Vremia“ paskelbtas TSKP CK kreipimasis dar sykį įrodo, jog mūsų valia siekti Nepriklausomybės pareikšta 1,5 mln. parašų (Plungės rajone daugiau nei 21 tūkst.) ir rankų susikibimu magistralėje, jungiančioje tris pavergtas Pabaltijo respublikas, yra rimtas žingsnis. Svarbiausia dabar, kad tokie TSKP CK pareiškimai neišvestų tautos iš pusiausvyros. Jų pusėje jėga, bauginimai, prievarta – mūsų pusėje šviesa ir tiesa.

Teisybės vardan turime prisipažinti, jog akcijos metu pasitaikė vienas kitas nesklandumas: ne visiems užteko vietos autobusuose, didelė dalis važiavusiųjų negalėjo patekti į Plungei skirtą vietą, todėl susikibo rankomis kituose ruožuose. LPS Plungės taryba atsiprašo rajono gyventojų už visus nesklandumus. Suklydome ne iš piktos valios, o todėl, kad trūko patirties ir kad mūsų galimybės yra ribotos. Bet šie nesklandumai nepakenkė visai akcijai. Ji pasisekė ir turėjo didelį atgarsį tiek TSRS, tiek pasaulyje.“.

Parengė Dalia Šimkutė

Žemaičių dailės muziejus: sunki pradžia ir jos vaizdas iš už Atlanto

Šių metų birželio 22 d. Plungėje Mykolo Oginskio rūmuose buvo atidaryta IX-oji pasaulio žemaičių dailės paroda. Tai buvo ne tik solidus renginys (jei esi įsikūręs kunigaikščių rūmuose, tai gal ir privalu), bet ir įspūdingas reginys. Netikėta buvo dvaro arklidžių patalpose išvysti Plungėje gimusio, bet Niujorke gyvenančio vizualaus meno kūrėjo Žilvino Kempino darbus. M. Oginskio dvare įsikūręs Žemaičių dailės muziejus šiais metais pažymi savo 30-tąjį veiklos jubiliejų. Tokiomis progomis visada atsigręžiama į pradžių pradžią, kurią dar ne vienas plungiškis gerai prisimena.

Buvęs Vilniaus dailės akademijos rektorius ir prorektorius profesorius dr. Adomas Butrimas savo asmeniniame archyve turi muziejaus atidarymo iškilmių Plungėje aprašymą, kurį pateikė JAV leidžiamas laikraštis „Darbininkas“ ir pirmojoje parodoje eksponuoto dailininko Juozo Bagdono laišką jam. Iš jo ir po tekstu nurodytų raidžių j.p. suprantame, kad straipsnio autorius yra Šašaičių kaime (dab. Žemaičių Kalvarijoje) gimęs rašytojas, poetas, menininkas, dailės ir teatro kritikas Paulius Jurkus. Jis publikaciją parengė remdamasis J. Bagdono parsivežta iškilmių filmuota medžiaga ir tikriausiai paties dailininko pasidalintais įspūdžiais.

Šias metais sueina 20 metų ir nuo straipsnio autoriaus mirties. Jis į gimtosios parapijos kapines sugrįžo po mirties, o J. Bagdonas Lietuvoje dar kurį laiką gyveno (palaidotas Kaune, Eigulių kapinėse). Pasaulinės žemaičių parodos apjungia ne tik šiame regione gyvenančius dailininkus, bet ir po visą žemės rutulį išsiblaškiusius kraštiečius, kurie kartais tik savo darbais sugrįžta į Žemaitiją.

Profesoriui sutikus, pateikiame „Žemaičių saulutės“ skaitytojams Niujorke leisto laikraščio perspausdintą straipsnį apie Žemaičių dailės muziejaus gimimą ir J. Bagdono laišką A. Butrimui. Straipsnio iškarpą Vilniaus dailės akademijos tuomečiam prorektoriui dailininkas atsiuntė kartu su kita publikacija, kurioje rašoma, kaip 1993 m. Varniuose buvo įkurta Žemaičių akademija – visuomeninė organizacija, jungianti visus šio krašto praeitį tiriančius žmones. Suprantama, kad iš vaizdajuostės rašant straipsnį, buvo neišvengta klaidų. Tas, kurias žinojo, pataisė pats J. Bagdonas. Perspausdinant straipsnį, jos nurodytos. Nekyla abejonių, kad apie kunigaikščius Oginskius kalbėjo iškili Plungės kraštotyrininkė Eleonora Ravickienė. Laikas eina, o su juo išeina ir žmonės, bet užfiksuotas įvykis padeda mums gaivinti atmintį, saugo praeitį ir mezga ryšius tarp atskirų kartų bei po visą pasaulį išsibarsčiusių žemaičių.

Povilas Šverebas

Platelių meno mokyklos mokinių dailės paroda

Rugpjūčio 14 d. – spalio 1 d.
Platelių dvaro arklidėje (Didžioji g. 22).

Kviečiame aplankyti.

Žemaitijos nacionalinio parko inf.

Dail. Juozas Bagdonas Plungėje įžengė į kunigaikščio Oginskio rūmus

Dail. Juozas Badgonas, gyvenąs Woodhaven, NY, gegužės 28 d. išvyko į Lietuvą, grįžo liepos 23 d. Su savim parsivežė vaizdajuostę, kuri parodo, kaip jis iškilmingai įžengia į kunigaikščio Mykolo Oginskio rūmus Plungėje. Rūmuose atidarytas Žemaičių dailininkų muziejus, ir Bagdonas yra pirmasis dailininkas, su savo kūriniais įžengęs į tuos kunigaikščio rūmus. Šiuo faktu pradedamas kurti žemaičių dailininkų muziejus. Iš visų pasviečių bus surinkti žemaičių dailininkai, kad savo kūryba praturtintų Žemaitiją ir tuo pačiu Lietuvą. Praeitais metais dailininkas lankėsi Lietuvoje. (Išvyko gegužės gale, grįžo liepos 14 d.) Jo kūrybinės parodos buvo Vilniaus dailės muziejuje, Kauno parodų rūmuose. Šiemet keliaudamas dail. Bagdonas svajojo apie parodą Klaipėdoje. Vežėsi su savimi ir naujų nedidelio formato paveikslų. Tikėjosi tuos kūrinius prijungti prie praeitų metų parodų likučių, ir taip sudaryti Klaipėdos parodą. Bet įvyko kitaip.

J. Bagdonas savo dirbtuvėse Rimkevičių namuose. Plungė

KODĖL PLUNGĖJE?

Dail. Badgonui esant Vilniuje,, paskambino Liudvika Žeruolytė ir pasiūlė, ar jis nenorėtų savo kūrinių parodą surengti Plungėje. Iš karto kilo klausimas: kodėl Plungėje?

Taip ir paaiškėjo visa istorija. Plungės kunigaikščio rūmai buvo garsenybė praeito amžiaus gale ir šiame amžiuje. Čia yra 50 ha parkas su 7 tvenkiniais, daugybe kitų pastatų, kur buvo muzikos mokykla, orkestras, administracija. Rūmai per karą nukentėjo, išdegė jų vidus, bet lauko sienos liko. Jie buvo paviršutiniškai atremontuoti. Čia įsikūrė mokyklos. Dabar dar veikia statybininkų mokykla, kuri šiais metais baigia savo darbą, išleidžia paskutinę laidą.

Į tuos rūmus taikėsi kai kurie Plungės administracijos žmonės, norėjo juos sukomercinti, įrengti kazino lošimo rūmus, viešbutį, pasilinksminimo sales. Vieta labai patogi, pakeliui į Klaipėdą.

Tam pasipriešino Švietimo ir Kultūros ministerija, prieštaravo ir Plungės kultūros darbuotojai. Reikėjo skubėti, kad rūmai neatitektų komersantams. Tokiu būdu būtų sunaikintas ir kunigaikščių Oginskių, kultūros nešėjų Žemaitijoje prisiminimas. Kunigaikštis Mykolas kalbėjo žemaitiškai, draugavo su paprastais žmonėmis. Vienas iš jo mylimiausių asmenų buvo kun. Juozas Tumas-Vaižgantas, kurį kunigaikštis ne kartą parėmė.

Taigi, rūmuose sumanyta įkurti žemaičių dailininkų muziejų. Ir kai Bagdonas atvyko į Vilnių, tai jis ir buvo paklaustas: ar sutiks įžengti į kunigaikščio rūmus. Dailininkas sutiko.

IŠKABINAMI J. BAGDONO KŪRINIAI

Šį projektą parėmė ir Vilniaus dailės muziejus ir Čiurlionio muziejus Kaune. Jie atidavė dalį turimų dail. J. Bagdono kūrinių. Taip į Plungę buvo nuvežta visai graži kolekcija, iš viso net 60 paveikslų.

Vietoje buvo baigtas jų sutvarkymas. Salėse iškabinta 40 kūrinių, saugyklon padėta 20. Paroda suruošta per dvi dienas. Atėjo talkininkai savanoriai. Pirmiausia reikėjo aukštai prie sienų prikalti moldingus, ant kurių būtų galima pakabinti paveikslus. Ir tai padarė savanoriai, atsinešę savo medžiagą.

Paroda įrengta antrame aukšte, kur kadaise buvo kunigaikščio valgomasis.

Į parodos atidarymą susirinko svečiai iš Vilniaus, Kauno ir iš pačios Plungės.

ORKESTRAS GROJA BALKONE

Pirmiausia į rūmus atžygiavo dūdų orkestras. Iš viso apie 20 muzikantų. Visi uniformuoti, su raudonais švarkais. Jis įsikūrė dideliame balkone, kuris kyšo virš centrinių rūmų durų.

Kodėl orkestras?

Visi Oginskiai, o jų buvo labai daug istorijoje, mėgo muziką, ją globojo. Savo centriniame dvare turėjo operą, orkestrą. Kunigaikštis Mykolas Kleopas buvo paskutinis senosios Lietuvos iždininkas (finansų ministeris), ir kompozitorius, rašė polonezus, net operas, orkestre grojo pirmuoju smuiku. Jo sūnus Irenijus atsikėlė į Rietavą, o jo sūnūs: Bogdanas liko Rietave, o Mykolas – Plungėje. Abu turėjo muzikos mokyklas ir orkestrus.

Tai suprantama, kad į tokius rūmus įžengęs, turi griebtis muzikos. Ir dar daugiau, žmonės kalbėjo, kad muzikantai grojo Mykolo Kleopo sukurtą polonezą „Atsisveikinimas su tėvyne“.

Muzika iš balkono skambėjo ir parke, ir rūmuose.

SU IŠKILME ĮVEDĖ Į RŪMUS

Rengėjai dailininką išsivedė į aikštę priešais rūmus. Čia jį apsupo mergaitės, kurios dėvėjo tautiniais drabužiais, o ant galvos turėjo didelius laukinių gėlių vainikus. Vainikuose buvo daugiausia mėlynų rugiagėlių. Mergaitės nešė ilgas tautines juostas ir taip, apsuptą vainikuotų mergaičių, svečią dailininką atvedė prie didžiųjų rūmų laiptų.

Čia laukė tautiniais drabužiais pasipuošusi mergina su rankšluosčiu ir su duonos kepalėliu rankose.

Visą laiką dūdų orkestras grojo maršą. Palyda ir svečiai suėjo į muziejaus didžiąją patalpą.

Įžengus į rūmus, jungtinis choras uždainavo. Vadovavo mergaitė, gro-

NUKELTA Į 6 PSL.

Dailininko Juozo Bagdono laiškas profesoriui dr. Adomui Butrimui

Gerbiamas Pof. Dr. A. Butrimai, siunčiu „Darbininką“ 2 numerius, kuriuose P. Jurkus aprašo Varnių konferenciją ir mano parodos Žemaičių Kultūros Centre atidarymo iškilmes. Jurkus rašo greitai, todėl dažnai pasitaiko ir netinkamų išsireiškimų. Bet tai jo stilius.

Dėl p. V. Balčiūno man duoto įgaliajimo-pavedimo žemaičių dailininkų darbų rinkimo ir sugrąžinimą į Žemaičių Dailės Muziejų, - nedaug ką galiu pranešti. Beveik absoliuti dauguma žemaičių dailininkų, gyvenančių ar gyvenusių Amerikoje, - darbai jau senai yra perkelti Lietuvon. Tik New Yorke gyvenančio Česlovo Jonušo, ir prieš daug metų mirusio Liudo Vilimo darbų Lietuvoje nėra. Č. Jonušo keli paveikslai (prieškariniai) yra M. K. Čiurlionio muziejuje Kaune. Kolekcionieriai, kurie turi žemaičių dailininkų paveikslų, dar nemano jų perleisti muziejui. Tad viskas, dar ateities reikalai.

Iš Plungės p. D. Malakauskienė man rašo, kad pamažu atremontuoja daugiau kambarių, ir, kad gavo savo žinion visą kairįjį fligelį. Tai gerai.

Mano supratimu, - Muziejuje pirmiausiai turėtų būti eksponuojami senosios kartos gyvųjų ar jau mirusių dailininkų kūriniai. O, tai būtų: - Adomo Galdiko, Liudo Truikio, Antano Gudaičio, Broniaus Pundziaus, Česlovo Kontrimo ir kitų. Vėliau, - mano kartos: - Telesforo Valiaus, Pauliaus Augio-Augustinavičiaus, Alfonso Dargio ir t. t. Jaunesnieji gali dar palaukti. Tai yra visų muziejų metodas-praktika.

Manau Jums yra žinoma, kad šiais metais Paryžiuje mirusio skulptoriaus Antano Mončio kūriniai yra (dar jo paties atvežti) ir dovanoti Palangos muziejui. Būtų labai gerai, kad kokią nors dalį jo skulptūrų galėtų gauti Plungė. Tuo reikalu esu parašęs p. Malakauskienei. Būtų gerai, kad tame reikale Jūs padėtumėte – patartumėte.

Laukiu Jūsų nuomonės šiais reikalais.

Baigdamas šią gromatą linkiu Jums viso geriausio.

Juozapas Bagdonas iš II Videikių kaimo

Teksto kalba netaisyta

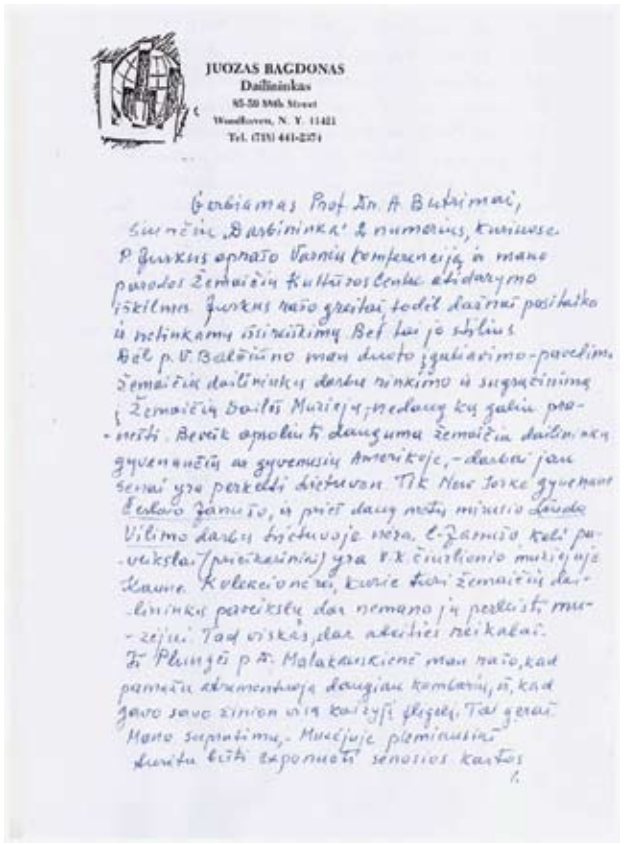

JUOZAS BAGDONAS
Dailininkas
85-50 80th Street
Woodhaven, N. Y. 11421
Tel. (718) 441-2274

Gerbiamas Prof. Dr. A. Butrimai,
Siunčiu „Darbininką“ 2 numerius, kuriuose P. Jurkus aprašo Varnių konferenciją ir mano parodos Žemaičių Kultūros Centre atidarymo iškilmes. Jurkus rašo greitai, todėl dažnai pasitaiko ir netinkamų išsireiškimų. Bet tai jo stilius.
Bet p. V. Balčiūno man duoto įgaliajimo-pavedimo žemaičių dailininkų darbų rinkimo ir sugrąžinimą į Žemaičių Dailės Muziejų, - nedaug ką galiu pranešti. Beveik absoliuti dauguma žemaičių dailininkų gyvenančių ar gyvenusių Amerikoje, - darbai jau senai yra perkelti Lietuvon. Tik New Yorke gyvenančio Česlovo Jonušo, ir prieš daug metų mirusio Liudo Vilimo darbų Lietuvoje nėra. Č. Jonušo keli paveikslai (prieškariniai) yra M. K. Čiurlionio muziejuje Kaune. Kolekcionieriai, kurie turi žemaičių dailininkų paveikslų, dar nemano jų perleisti muziejui. Tad viskas, dar ateities reikalai.
Iš Plungės p. D. Malakauskienė man rašo, kad pamažu atremontuoja daugiau kambarių, ir, kad gavo savo žinion visą kairįjį fligelį. Tai gerai.
Mano supratimu, - Muziejuje pirmiausiai turėtų būti eksponuojami senosios kartos gyvųjų ar jau mirusių dailininkų kūriniai. O, tai būtų: - Adomo Galdiko, Liudo Truikio, Antano Gudaičio, Broniaus Pundziaus, Česlovo Kontrimo ir kitų. Vėliau, - mano kartos: - Telesforo Valiaus, Pauliaus Augio-Augustinavičiaus, Alfonso Dargio ir t. t. Jaunesnieji gali dar palaukti. Tai yra visų muziejų metodas-praktika.
Manau Jums yra žinoma, kad šiais metais Paryžiuje mirusio skulptoriaus Antano Mončio kūriniai yra (dar jo paties atvežti) ir dovanoti Palangos muziejui. Būtų labai gerai, kad kokią nors dalį jo skulptūrų galėtų gauti Plungė. Tuo reikalu esu parašęs p. Malakauskienei. Būtų gerai, kad tame reikale Jūs padėtumėte – patartumėte.
Laukiu Jūsų nuomonės šiais reikalais.
Baigdamas šią gromatą linkiu Jums viso geriausio.
Juozapas Bagdonas
iš II Videikių kaimo

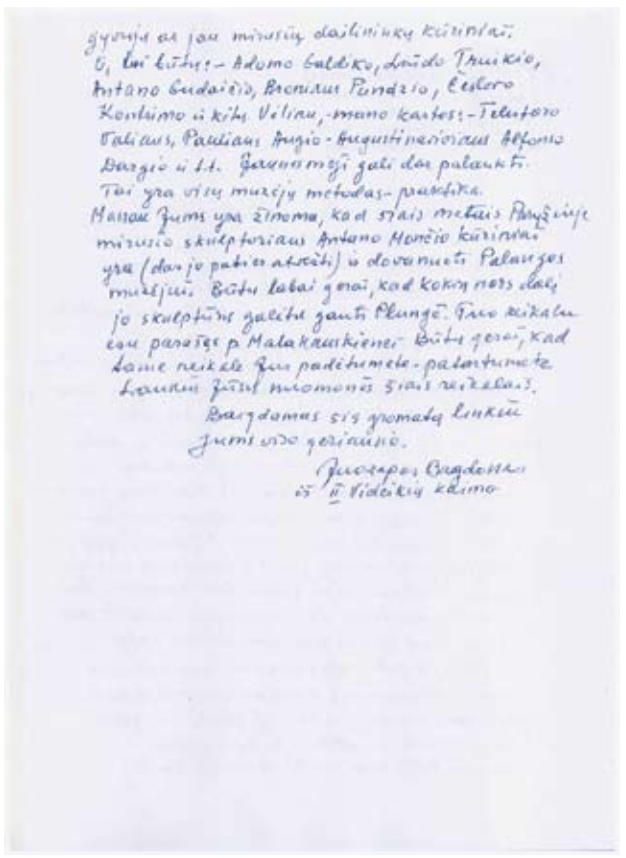

gyvųjų ar jau mirusių dailininkų kūriniai. O, tai būtų: - Adomo Galdiko, Liudo Truikio, Antano Gudaičio, Broniaus Pundziaus, Česlovo Kontrimo ir kitų. Vėliau, - mano kartos: - Telesforo Valiaus, Pauliaus Augio-Augustinavičiaus, Alfonso Dargio ir t. t. Jaunesnieji gali dar palaukti. Tai yra visų muziejų metodas-praktika.
Manau Jums yra žinoma, kad šiais metais Paryžiuje mirusio skulptoriaus Antano Mončio kūriniai yra (dar jo paties atvežti) ir dovanoti Palangos muziejui. Būtų labai gerai, kad kokią nors dalį jo skulptūrų galėtų gauti Plungė. Tuo reikalu esu parašęs p. Malakauskienei. Būtų gerai, kad tame reikale Jūs padėtumėte – patartumėte.
Laukiu Jūsų nuomonės šiais reikalais.
Baigdamas šią gromatą linkiu Jums viso geriausio.
Juozapas Bagdonas
iš II Videikių kaimo

Dail. Juozas Bagdonas Plungėje įžengė į kunigaikščio Oginskio rūmus

ATKELTA IŠ 5 PSL.

dama smuiku ir garsais nuspalvindama visą kūrinį. Gal tai buvo kunigaikščio Oginskio kompozicija, o gal ir kito lietuvio.

Vienas iš rengėjų, jaunas ir žvalus vyras, pradėjo šias iškilmes, padeklamuodamas poeto Justino Marcinkevičiaus eilėraštį, kur iškeliama kūrybos prasmė, žmogaus altruizmas: ne dėl savęs tai daroma, o dėl kitų...

PASAKYTI SVEIKINIMAI

Į iškilmes buvo atvykęs iš Vilniaus Švietimo ir kultūros ministro pavaduotojas Vytautas Balčiūnas. Jaunas vaikinas (J. Bagdono ranka pataisyta į vyras – P. Š. pastaba). Jo kalba buvo įspūdinga, jautri Tai džiaugsmas, kad šie rūmai, tiek laiko tarnavę kultūros reikalams, vėl grįžta tarnauti tiem patiems poreikiams. „Lietuvoje Oginskių rūmai švyti ypatinga meno šviesa, kultūros šviesa“ – kalbėjo ministro pavaduotojas. „Ta kultūros šviesa ir yra viena centrinių idėjų, kad šiandien visa tai deklaruojama ir pradedama įgyvendinti. Istoriškai Žemaitijos palikimai koncentruojasi Alkos muziejuje Telšiuose, meninė atmintis koncentruojasi šiuose rūmuose. Čia bus sugrąžintivisi žemaičių kūrėjai iš visų pasviečių:, kalbėjo Vytautas Balčiūnas, - Žemaitijos muziejaus kelias ir pradedamas dail. Juozo Bagdono kūryba“.

Sveikinimo kalbą pasakė ir Čiurlionio muziejaus direktorius Česlovas (J. Bagdono pataisyta Osvaldas –P. Š.) Daugelis, pažadėdamas bendradarbiauti ir talkinti. Kalbėjo ir buvęs ilgametis Čiurlionio muziejaus direktorius Petras Stauskas.

Taip pat iškilmėse dalyvavo ir Plungės rajono pirmininkas V. Sinkevičius.

Eleonora Radvickienė (turi būti Ravickienė – P. Š.), tautotyrinikė, šių rūmų artumoje išgyvenusi 40 metų, visą gyvenimą tyrinėjusi Oginskių istoriją, pakalbėjo apie Oginskius, apie Plungės Oginskių praeitį.

Paskutinė kalbėjo Danutė Malakauskienė, rajono kultūros reikalų vadovė, jauna, sumani ir žvali moteris. Jautriai pasidžiaugė, kad štai ateina nauji laikai – štai grįžta išeiviai, kad čia turime dail. Juozą Bagdoną. Ji pastebėjo kad, didžiausią vaidmenį suvaidina provincija, maži miesteliai ir kaimai. Gerai, kad į provinciją grįžta kultūra ir dvasingumas, visa tai, kuo turtinga buvo lietuvių tauta. Ir provincijoje turi atgimti kultūros gyvenimas. „Ačiū, kad esate su mumis“, - baigė savo kalbą Danutė.

Po kalbų svečiui ant peties uždėjo platų rankšluostį, lyg apjuosė jį. Rankšluostyje įausti žodžiai: „Lietuviais esame mes gimę“. Choras tada ir užtraukė šią giesmę. Tuo metu mergaitės vis nešė gėlių puokštes ir įteikė dailininkui.

Dailininkas savo kalboje prisiminė, kad į šituos rūmus įžengė prieš 70 metų. Tada buvo pirmos klasės gimnazistas. Padėkojo visiems už tokį gražų ir nuoširdų priėmimą.

Po kalbos dailininką pasodino į kėdę, choras giedojo „Ilgiausių metų“, o publika ėjo sveikinti svečio, vis nešė ir nešė gėles.

Orkestras visą laiką grojo balkone.

Staiga į orkestro garsus įsijungė šampano butelių pokšėjimas. Pakilo taurės. Juk tai didelė pradžia įvykių, kurie čia išvystys įspūdingą žemaičių dailininkų muziejų.

Sėkmės jums! Linkime organizatoriams nepailsti, nesustoti. Kilnūs jūsų norai ir darbai! Jie stiprina ir puošia Žemaitiją, o tuo pačiu ir Lietuvą! (p. j.)

Teksto kalba netaisyta

10-oji Vilniaus tarptautinė dailininko knygos trienalė 2024

„10-oji Vilniaus tarptautinė dailininko knygos trienalė 2024“ – tęstinis tarptautinis tarpdisciplininis meno projektas.

Vilniaus tarptautinė dailininko knygos trienalė – tai daugiau, nei paroda, paskaitos ar kūrybinės dirbtuvės. Tai tarptautinis dailininko knygos judėjimas, į vieną dailininko knygos kūrėjų šeimą jungiantis daugybę menininkų, kuratorių, muziejininkų ir galeristų iš Lietuvos ir užsienio šalių. Šio meninio judėjimo centras – Vilniaus miestas.

10-osios jubiliejinės Vilniaus tarptautinės dailininko knygos trienalės tema – „Būti“ – kilo mąstant apie situaciją pasaulyje, konfliktus tarp valstybių, krizes ir pandemijas, kurios asmeniškai paliečia kiekvieną iš mūsų, ir kiekvienam sukelia įvairių egzistencinių klausimų. Netikėti ir nepatogūs klausimai anksčiau kildavo ne mums, o kitų, „tolimų“ šalių gyventojams. Būti? Kaip būti? Ar apskritai būti, kai blogio daugiau nei gėrio? Ar šių laikų kontekste įmanoma būti žmogumi? Į šiuos klausimus turime atsakyti ne kam nors kitam, o patys sau, nors atsakymus ne visada pavyksta rasti.

Dailininko knyga – tai ne tik konceptuali knyga, bet ir meno objektas, turintis aiškiai išreikštą idėją, realizuotą per įvairias knygų struktūras ir formas, naudotas šimtmečius. Dailininko knygoje susijungia žodis ir vaizdas, tradicinės knygos principai ir tarpdisciplininis menas.

Kurdamas šiuolaikinę dailininko knygą, menininkas naudoja įvairias medžiagas: popierių, medieną, akmenį, stiklą, metalą ir kt., būdingas labiau skulptūrai ar kitai meno krypčiai. Tokios knygos tikslas – ne iliustruoti tekstą (dažnai dailininko knygoje teksto visai nėra), o perteikti idėją per skirtingų medžiagų santykį. Dailininko knyga – unikalus vieno egzemplioriaus arba riboto tiražo kūrinys, sunumeruotas ir pasirašytas autoriaus.

Dailininko knygas, sukurtas tema „Būti“, pateikė 197 menininkai iš 41 pasaulio šalies.

Tarptautinė vertinimo komisija parodai atrinko 77 dailininko knygas iš 29 šalių. Pagrindinė premija skirta menininkei Jeong-Eun Lee iš Pietų Korėjos. Garbės premijos – penkiems menininkams: Barbarai Beisinghoff (Vokietija), Carmelo Cacciato (Italija), Eevai Louhio (Suomija), Emai Shin (Australija) ir Yuko Wada (Japonija).

Projekto organizatoriai: Circle “Bokartas” & Artist’s Book Museum Vilnius

Projekto kuratorius – prof. Kęstutis Vasiliūnas

Projekto partneriai:

Vilniaus dailės akademija (Vilnius, Lietuva)

IAKH: Globus Galerie + Edition Lebensretter (Leipcigas, Vokietija)

Scuola Internazionale di Grafica (Venecija, Italija)

Lietuvos nacionalinis dailės muziejus (Vilnius, Lietuva)

Plungės miesto viešoji biblioteka (Plungė, Lietuva)

Kunst- und Museumsbibliothek (Kelnas, Vokietija)

Evanston Art Center (Evanstonas, JAV)

Reed Library of the State University of New York at Fredonia (JAV)

The Morgan Conservatory (Klivlandas, JAV)

Biblioteca del Hospital Real (Granada, Ispanija)

Projekto rėmėjai:

Joseph and Ludi Visser

Kęstutis Vasiliūnas

Vilniaus dailės akademijos Meno ir mokslo projektų fondas

Vilniaus dailės akademija, Grafikos katedra

Lietuvos kultūros taryba

Informacija: *https://artistsbook-museum.lt*

2024 m. rugsėjo 6 d. 16 val. Plungės viešojoje bibliotekoje laikrodinėje atidaroma paroda „10-oji Vilniaus tarptautinė dailininko knygos trienalė 2024“.

Paroda Plungėje veiks 2024 m. rugsėjo 6 d. – spalio 7 d.

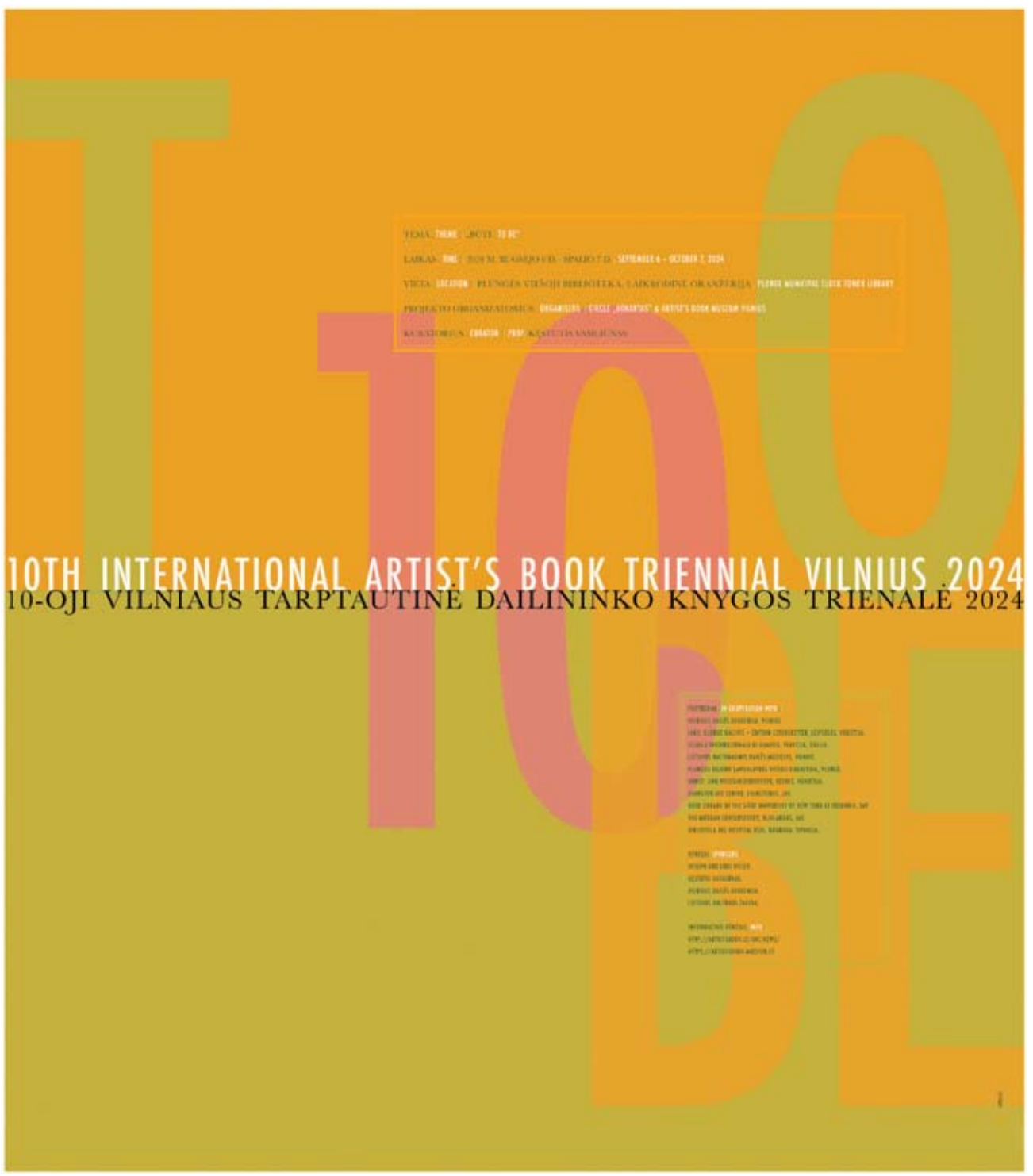

KŪRYBOS PADANGĖJE

Laura Lu: Mano akių raukšlėse teka gyvenimas

Nubudusios
vaidingomis
skraidyklėmis
vaivorais
gęsta
dreblapės
leipsta
glaudžiai
varvais
nusimušusios
akiduobėn
sukritusios

Laura Lu ("Mintys" 2018.05.21.).

Šiandien
dievas sutrikęs
išsigėrė paskutinį
vyną
žaisti pabodo -
tvarinys nesupranta
taisyklių
mokinti
iš naujo -
tingisi
šiandien dievas -
sutrikęs
nebežino
kuom užsiimti

Laura Lu (2018.08.25. "Kuom užsiimti").

Kolei vasarą karštis -
gerai
nė vienos
apie nieką mintelės
tik mosavimas rankų -
nutvėrus kokią tai skiautę:
popieriaus, kartūno
vėduoji vėduoji
galva ilsis
nė vienos mintelės

Laura Lu (2018.08.06. "Mintelė ilsis").

Velniop tavo utėlėtus protėvius
dainuoja senė italė
darbininkų kvartale
netoli Romos paplūdimio
į kurį niekada neužklysta
turistai
išdidūs transvestitai
prekybcentriuose
renkasi šviežią grietinę
o tie neišdidūs - žarnokus
prikimštus
riebiais makaronais
dėjau ant tavo utėlėtų protėvių
ir tavo galvos
ją sapnuoju nukirsdintą
pamestą kur po tiltu
raudonos lūpos dainuoja itališkai
gašliai nusirengia vienuolės
ir pakabina savo kelnaites

Laura Lu

Gimė Milašaičių k. Plungės r.
Gyvena Telšiuose.

2017 m išleista poezijos knyga „Votai". Galima rasti Plungės, Rietavo, Klaipėdos rajono savivaldybių viešosiose bibliotekose.

Nuo 2018 m LNRS (Lietuvos nepriklausomųjų rašytojų sąjungos) narė.

Publikacijos: Lietuvos kultūros, kūrybos, savasties ir tautotyros spaudiniuose „Gintaro gimtinė", tarptautiniuose poezijos ir prozos almanachuose „Tas rankų švelnumas", „Priimk pavasarį į širdį", Plungės ir Rietavo krašto žemaitiškai rašančiųjų knygoje „So meilė Žemaitėjė", „Žemaitiu žuodis" – skėrts Žemaitėjės 800 – metiou ėr Skouda mūšė 760 – uosiuoms metėniems, „Europe at home" – 30 - ies Europos miestų fotomeninkų ir rašytojų projekte, į kurį delegavo Plungės rajono viešoji biblioteka.

priemiesčiuose kur visi valgo ir geria
velniop tavo rūpesčius

Laura Lu (2018.09.29. "Velniop").

Čiučiuoji čiuoji
skaičiuoji
valandas
avis
tiksėjimą
gimtadienius
žodžius
galiausiai sukneles, kurias turi ir nepatinka
įsibrendi tai ežeran, tai jūron
raibuliuoja kojų pirštai
smenga jau kelėnai
nusigąsti
nusipurtai
buvai lyg ir prisnūdus
vėl viena, dvi, trys,
keturios...
avys
kad jas kur galas
viena, dvi, trys
keturios...

Laura Lu (2019.06.19. "Nemiga").

Kartą
mažapapė Psichė
prakeikė
savo Riudigerį
pamelavo tas jai
trečiąją akį atversiąs
----
ir girdės ji
ne žemės giesmes
ir regės ji
lapijų šviesas
piršto mostu -
keisis pasaulis:
piktųjų veislei
nudengs nuogumą
šašais pavers
išplėšas ir turtą
----
pailso
nuo melo
mažapapė Psichė
į ūksmes
be padangtės
nutrenkė
savo Riudigerį

Laura Lu (2019.08.05. "Kartą").

Seniai seniai, kai
vienintelė susisiekimo priemonė buvo asilas
arba nuvargęs kuinas
naujienas bei dorovinius priesakus
tempė ant vargšų gyvūnų nugarų
luitais
pasitaikė tame tarpe ir dešimt
akmeninių įsakymų
buvo toks vienas iškaldintas
negeisk!
varge
varge
ar pačiam oda neišmuša spuogais?
kaip įmanoma negeisti
„savo artimo namų,
savo artimo
ar bet ko, kas priklauso tavo artimui"
kaip įmanoma nepavydėti
garbės, šlovės ir turtų
ar tas asilas nešęs luitus durnas
ar tas kuinas

Laura Lu (2020.01.06. "Luitai").

Mano akių raukšlėse
teka gyvenimas
mažas ir didelis
kai išsiskleidžia
nustebimai
vakar matei giedrą
šiandien lietų
per tą patį
durų plyšį

Laura Lu (2020.07.03. „Nustebimai").

11-āsis Žemaitiu kultūras draugėjės sovažiavėms

ATKELTA ĖŠ 1 PSL.

Baltėjės nu galotėnė ožkariavėma.

ŽKD Telšiū pavieta pėrmėninks Dacios Andrios priš kėik tatā metu pasiūluojė tuokė svarbė dėina – lėipas 13-ta – mėnavuotė kāp Pasaulė žemaitiu vėinībės dėina. Ė tradicėjė poikiausė prigėjė.

Lėipas 13-uoji bova pasėrinkta ė ŽKD sovažiavėmou. Vo Telšiū kultūras cėntros ėštaisė vėsa pruograma. Dorbės skverė, pri paminkla Dorbės mūšiou atmintė, tas īvīkis ė bova pamėnavuots. Skombiejė sveikėnėmā ė dainės. Šalėp skvera, Respoblėkas gatvie, bova šuokams tradicėnis šuokis „Grandskvers". Šuoka 400 žemaitiu – naus rekuords! Vakarė amfiteatrė pasėruodė muoderniuojė folkluora gropė ės Latvėjės „Tautumeitas". Žemaitė sosėtėka so latvės. Senuoji kultūra sosėjungė par naujės tradicėjės.

Atmėnėma pluokštė 1545 metu privilegėjės Žemaitems primėnėmou – pri Dėdėliuosės Žemaitiu sėinas Telšiūs.

Vaitkaus Kėstotė nuotr.

Plungė

Skaituovės Ugnės pasveikėnėms.

Eugenija VAITKEVIČIUTĖ

Lidijos Šimkutės knygos „Mintis ir uola/ thought and rock“ pristatymo kalba

Pirmiausia, mielieji – pora amžininkų žodžių apie laiką, nuo kurio viskas prasidėjo. Citata iš Australijos lietuvių metraščio, 1961 m.: „... iš pirmojo pabaltiečių transporto Australijon, kuriame buvo 439 lietuviai, 40 tautiečių, tikrų ir netikrų viengungių, narsių, gyvenimo vėtytų ir mėtytų vyrukų, kastuvu, kirka ir kūju ėmėsi užsidirbti kasdieninę savo duoną, vyną ir alų, ne kartą aktyviai reaguodami prieš senuosius šio krašto gyventojus, įžūliai reikalaujančius visur kur kalbėti australiškai... Maltiečiai ir italai iš palapinių stovyklos eidavo į laukus pasikalbėti savąja kalba... Gi lietuviai kalbėdavosi lietuviškai, kur ir kada tik jiems patikdavo. Tada visą reikalą spręsdavo muštynės ir policija (...) Tie laikai nūdien jau užmiršti...“(1). O kaip 1961 m. išreiškė viltį tuomet juodadarbis Australijos krūmynų kirtėjas J. Bušodilgė, „Besiplečianti Yallourno ir apylinkių pramonė nuskuta kalnus, užlygina daubas, o vargšas bušas („bush“ – „krūmai, krūmynai“) vos tik spėja trauktis. Čia ir lietuvis savo sunkiu darbu, savo atkaklumu kabindamasis naujo gyvenimo, savo girtinu, o kartais ir peiktinu elgesiu, įamžino savo vardą, įleisdamas šaknis. Tik, Dieve duok, tegu jos ilgus amžius būna gyvos ir čionykštei asimiliacijai nepasiduodančios tikros lietuviškos šaknys.“(2). Taigi, mielieji, šiandien laikau rankose Australijos savitumo ir lietuviškų šaknų gajumo įrodymą: dvikalbę Lidijos Šimkutės knygą “Mintis ir uola”.

Knyga lėtai atpalaiduoja. Skaitai – ir nurimsti, atsileidžia kažkur sielos gilumoj pritvinkę rūpesčiai ir skauduliai. Ji sykiu gaivinanti ir beformė, kaip vėjo gūsis. Vėjas geba būti visoks – pavasariškai gaivus, jaukiai šiltas, kaip lietuviškos vasaros pavakary, rudeniškai žvarbus, šitoks kelia simpatiją paprastiems gyvenimo džiaugsmams. Bene mažiausiai justi žiemos speigo, ir tai natūralu. Tai jau mūsų, šiaurietiškų kraštų, patirtis. Užtat autorė lanksčiai varijuoja skirtingomis patirtimis, kultūrinėmis, etninėmis erdvėmis. Mano manymu, knygoje justi pozicija neprisirišti nė prie vieno objekto, turint tikslą savotiškai apimti, suvokti, traktuoti juos visus tolygiai. Kaip tam tikrą egzistencinės vienovės liudijimą, cit.: *„mano smegenų / labirintuose / klaidžioja mintys / be jokios atramos“* (14 p.). Senovės Indijos priežodis byloja: „Nori sunaikinti – įvardink“. Nori sunaikinti meilės pojūtį – pradėk aiškinti, kodėl, kokiu būdu, dėl ko ir už ką myli. Nori, kad dingtų pasaulio pojūtis – pradėk su kuo nors diskutuoti, kas gi yra ir iš ko sudarytas tas pasaulio pojūtis? Ir jį kaip ranka nuims... Autorė eina kitu keliu: per konkretiką perteikia nuotaikas, būsenas, dėlioja tam tikras užuominas skaitytojams: *„Mes sėdim ant tvoros / pakilus nerimui / jaučiam užmirštų/ veidų virpulį / bijodami nežinomybės / įspaustos sapne“*. Jos žodis dažnu atveju itin taupus: „ tekstai rūpestingai nušlifuoti – panašu, kad veikė skulptorių principas, nepalikti nieko nereikalingo, nusvidinti tekstus iki skambaus glotnumo.

Gal kiek įprastai ir truputį „jau girdėtai“ knygoje nuskamba commedia del arte motyvas – šiais beprotystės dėl menamų naujovių laikais kartais rizikinga imtis aprašyti senas tiesas. Kita vertus, gyvenimo kaip scenos įvaizdis iki tiek natūralus ir paprastas, kad todėl ir originalus: *„šiame teatre užmirštos vietos/ ir eilės / klumpame / negrabiai vaidindami / praeitį ir dabartį“* (88 p.) Knygoje esti ir itin tapybiškų eilėraščių, spėju, kad bene tai bus vadinama “vizitinė autorės kortelė“: originalių detalių mozaika ir žaižaruojantys, neįtikimi spalvų deriniai, eilėraščiai ryškiaspalviai, krintantys į akis. Kaip savotiška poetinio ritmo ir modernizmo tapybos siuita, cit.: *„ji eina / apsirengusi mėlynų / svogūnų žieve / medžių kaulai / kranksi žalioj saulėj / akmenų žolė / raižo laiptus / laiptus / jai kopiant/ kalno kaulais“* (84 p.)

Fantastiškai gražus ir grakštus man pasirodė eilėraštis „Rugių laukų veidai“. Stebėjausi, kaip šitaip gali nutikti, kad apie lietuvių etninės kultūros ir žemės ryšį galima kalbėti be galo be krašto, prirašyti tomų tomai, laužytos ietys ir rapyros... O ateina ši trapi moteris, negana to, paskutinius keletą dešimtmečių leidusi kažkur pasaulio krašte, (mano supratimu), parašo: *„basos / raumeningos kojos/ Žemaitijos / moterys / paverčia žemę / daina“*. (16 p.). Viską viską pasakydama keturiom paskutinėm eilutėm... Fantastika, ir ne be reikalo į šitą knygą atkreipė dėmesį kultūrinė visuomenė. Aš labai už ją džiaugiuosi.

Maironio muziejus, 2008-09-11

(1)Bušodilgė J. Yallourno mozaika. / Australijos Lietuvių metraštis. – 1961, Sydney (Australija), P.31.

(2)Bušodilgė Juozas. Yallourno mozaika//Australijos Lietuvių metraštis. – 1961, Sydney (Australija). P.39.

Lidija ŠIMKUTĖ

Poezija ir šviesa

Perskaičiusi temos pavadinimą „poezija ir šviesa”, prisiminiau Jung’o jaunų dienų sapną. Šis sapnas atitiko psichologijos evoliuciją.

Jis sapnavo: laiko mažą šviesos liepsnelę ir saugo ją nuo galingo vėjo, kad jos neužpūstų. Nuo to, kaip ilgai degs ši šviesa, viskas priklauso. Šis sapnas tapo svarbus Jung’o psichologijai – ego neišvengiamybė – žmogiškoje būsenoje. Jung’as bandė išlaikyti šią švieselę priešasmeninėje ir transasmeninėje archetipų visumoje.

Sapnuose daiktai turi savo šviesą be išorinės iliuminacijos. Žinome, jog mitų ir poezijos pasaulis turi ryšį su sapnais. Tamsa, kylanti iš žemės ar jūros gilumos arba mūsų pačių gilumos, yra priešinga atbudusio pasaulio ir žodžio šviesos skrydžiui. Šviesos ir tamsos, aukštumos ir žemumos, yin ir yang priešprieša yra analogiška mintims ir jausmams, kurie suformuoja mūsų galvoseną. Ir visą tai bandome išsakyti meno forma.

Iš šveicarų psichologės Kubla Ross asmeninės patirties, bendraujant su ligoniais, atsidūrusiais prie mirties slenksčio, taip pat iš jos ir Tibeto lamos Sogyal Rinpoche’s to paties pavadinimo knygų, „Gyvenimas ir mirtis” paaiškėja, jog besvoris kūnas greitai keliauja tamsiame tunelyje. Šio tunelio gale matosi šviesa. Priartėjus prie mirties slenksčio, ši šviesa išryškėja ir pasirodo visa savo grožio didybe. Ši šviesa yra ypatinga. Nenusakomas jausmas apima individą. Tas jausmas neapsakomai malonus, susilieja su begalinę meile.

Mano poezijoje yra daug analogų šiems pasakojimams. - Visa tai man artima ir, manyčiau, siejasi su mano kūryba. Aš su tėvais ir broliu išvykau iš Lietuvos, kai man buvo dveji metai, 1944 m. Praleidę penkerius metus pabėgėlių stovyklose Vokietijoje, atsidūrėme Australijoje. Lietuvių kalba ir gimtojo krašto vizija buvo man lyg toji brangiausioji šviesa, kuri švietė, šildė mano

Gaetano Longo, Lidija Šimkutė Struga Poezijos festivalyje Makedonijoje. 1997 m.

poetinį pasaulį.

Rašiau vienatvės apsupty, nesulaukdama paramos, atjautos, supratimo. Nesuvokiama meilė, būtinybė eiti prieš tėkmę stiprino pasiryžimą išsaugoti šios šviesos virpesį.

Įsigijusi tiksliųjų mokslų profesiją, nutariau Lietuvių kalbos institute Čikagoje, neakivaizdiniu būdu studijuoti lietuvių kalbą, jos literatūrą ir istoriją. Kai pasitaikė proga peržengti „geležinę uždangą”, nuvykau į Vilniaus universiteto ruošiamus lietuvių kalbos kursus. Šios išvykos padėjo susipažinti su Lietuvos ir išeivijos menininkais. Man teko ir plačiau pakeliauti. Keliaudama po pasaulį, plėčiau akiratį. Suprantamai, mane formavo platus ir labai įvairus Australijos kontinentas, kuriame esu praleidusi didžiausią savo gyvenimo dalį. Australijos ir Lietuvos kultūra, be abejo, turėjo įtakos mano pasaulio suvokimui.

Pirmosios mano poezijos knygos lietuvių kalba buvo išleistos Amerikoje. Vėliau, Lietuvai atgavus Nepriklausomybę, keletas knygų buvo išleistos ir Lietuvoje. Išvertusi savo poeziją, pradėjau ją publikuoti anglų kalbos leidiniuose ir net rašyti anglų kalba. Taigi, tapau dvikalbė poetė.

Mėnulio traukos efektas šioj žemėj turi fizinės įtakos žemės būtybėms. Mėnulio atoslūgiai ir mūsų vidiniai atoslūgiai yra užfiksuoti, pripažinti, tyrinėjami. Žinome, kad mėnulio fazės paslaptingai veikia žmogaus būseną, elgseną, ir to mes negalime ignoruoti. Poetai, kurie yra mėnulio paveikti, be abejo, jaučiasi vergai šios šviesos .

Mokytojo Echarto 71-ame pamoksle kalbama apie Dangaus šviesą. Jis sako: šioje šviesoje žmogus sielos jėga kopia aukštyn. Šią mintį jis pratęsia sakydamas, kad virš galvosenos, yra žinių trokštantis intelektas skleidžiantis šviesą. O virš intelekto yra kitas intelektas, kuris tarsi lieka savo tyroje, paprastoje būsenoje, apsuptoje šios šviesos. „Ši šviesa apkabina visos sielos galia.”

Taigi, man Poezija išliko ta spinduliuojanti šviesa, kuri kompensuoja išorinio, kartais ir vidinio pasaulio nepažinimą. Galiu sutapatinti mokytojo Echarto dangų su poezija, kuri yra „ spinduliuojanti šviesa, nebūties ir pažinimo faktas”

Mano poezija ir šviesa priklauso nuo bandymo išnarplioiti širdies mazgus.

Iš anglų kalbos vertė autorė

Šis pranešimas buvo perskaitytas pagal kvietimą ir užduotą temą Strugos Poezijos festivalyje, Makedonijoje, 1995 m. anglų kalba.

Australija

„Esu aktorius, vaidinantis sėkmingą rašytoją“

Plungės viešojoje bibliotekoje įvyko dar vienas projekto „Literatūriniai susitikimai Plungės viešojoje bibliotekoje: tegu kalba vertėjas“ renginys – susitikimas su nuostabiuoju, charizmatiškuoju latvių rašytoju, romano „Mane vadina Kalendorium“ autoriumi Andriu Kalnuozuolu.

Tai ne tik vienas žinomiausių šių dienų Latvijos rašytojų, kylanti Latvijos literatūros žvaigždė, bet ir išskirtinė asmenybė. Kuo toks išskirtinis? Pirmiausia – savo nuoširdumu ir paprastumu! „Antriausia“ – rašytojas į biblioteką, į renginį, atvažiavo... autostopu! Na, ne iš pačios Rygos, bet nuo Šiaulių. Važiavo trimis pakeleivinėmis mašinomis. Rašytojas sakė, jog trečiasis jam sustojęs ir į Plungę atvežęs vairuotojas buvo žemaitis. Tad dėkojame tam nežinomam žemaičiui, atvežusiam į biblioteką išskirtinį svečią! Kad į susitikimą koks rašytojas ar renginio dalyvis būtų buvęs atvykęs autostopu, neatminė net 40 metų bibliotekai vadovavusi ir renginyje dalyvavusi V. Skierienė. Rašytoją kalbino, renginį vedė kitas žymus bibliotekos svečias – romano „Mane vadina Kalendorium“ vertėjas į lietuvių kalbą Laimantas Jonušys.

Pilnutėlė salė renginio dalyvių tarsi liudijo: nors Plungė – ne pasienio miestas, bet Latvija mums netoli ir latviai mums netolimi, o kaimyninės šalies autorių išskirtiniai kūriniai įdomūs mūsų skaitytojui. Juoba kad susitikimai su Latvijos kūrėjais Plungės viešojoje bibliotekoje jau tampa gražia tradicija: 2018 m. bibliotekoje lankėsi vienas iškiliausių, Latvijos sąžine ir garbe vadintas poetas Knutas Skujeniekas, du kartus – žymi Latvijos fotografė Inta Ruka, o praėjusiais metais, Latvijos nepriklausomybės dienos išvakarėse, – šiuo metu pasaulyje žinomiausia Latvijos rašytoja Nora Ikstena, romano „Motinos pienas“ autorė. Šią gražią tradiciją šįkart pratęsė susitikimas su garsiuoju A. Kalnuozuolu. 2020 m. Latvijoje pasirodęs jo debiutinis romanas „Mane vadina Kalendorium“ iškart tapo kultiniu, pagal jį Latvijoje pastatytas spektaklis, filmuojamas filmas. 2022 m. romanas išverstas į lietuvių kalbą, pernai pristatytas Vilniaus Knygų mugėje. Klaipėdos dramos teatre pagal jį statomas spektaklis.

Knygos Viršelis. *A. Petreikės nuotr.*

Vertėjas Laimantas Jonušys.

A. Kalnuozuolas ir G, Matevičiūtė.

L. Jonušys, R. Antanavičiūtė, G. Matevičiūtė ir A. Kalnuozuolas.

Literatūrinio susitikimo dalyviai.

Prieš pradėdamas kalbėti apie savo garsųjį romaną, rašytojas visus susirinkusiuosius nuramino dėl savo kelionės į Plungę autostopu. Pasirodo, autostopu jis yra keliavęs po Europą, o atsidūręs Plungėje ir pamatęs mūsų biblioteką-pilaitę, prisiminė savo kelionę į Florenciją, kurioje tris dienas gyvenęs katalikiškoje vargšų prieglaudoje. Plungėje jam pasirodę, tarsi čia viskas būtų pažįstama, ir čia jis pasijautė, tarsi būtų atsidūręs namuose.

Rašytojas prisipažino, jog knygos pristatymuose skaitytojai jo visada klausia, ar tai esanti jo knyga, ar pagrindinis knygos herojus, apie kurį pasakojama romane, yra tikras ar pramanytas, ar jis turįs prototipą, ar šis esąs iš rašytojo gimtojo miesto. Į šiuos klausimus rašytojui atsakyti sunku. Viena, ką jis aiškiai žinojęs dar prieš pradėdamas rašyti knygą, – kad ji pakeis jo gyvenimą. Ši mintis rašytoją persmelkusi 2019 m. rugsėjo 24 d. einant į biblioteką. Rašytojas supratęs, jog ta knyga – jo galimybė, jam skirta dovana, kurią jis turįs priimti, idėja, kuriai jis turįs tarnauti, ją užrašyti arba ją atmesti ir toliau keliauti savo keliu. Tokio stipraus išgyvenimo, prisipažįsta rašytojas, gyvenime dar nebuvo patyręs. Suprato, jog knyga taps bestseleriu, o knygos veikėjas bus toks, koks ir yra romane. Tą rytą, atėjęs į biblioteką, jis sėdo ir parašė pirmą knygos skyrių. Jį parašęs suprato: jei knygą pabaigs, ji iš pagrindų pakeis jo gyvenimą.

Rašytojas kilęs iš Kuržemės. Sakoma, kad Kuršo žmonės esą išdidūs ir pagyrūnai. Parašęs pirmąjį knygos skyrių, rašytojas savo geriausiam draugui į elektroninį paštą nusiuntė žinutę: „Pradėjau rašyti romaną, kuris visos Latvijos knygų sąrašuose bus pirmoje vietoje“. Draugas rašytojui atsakė atsiųsta šypsenėle... „ Dabar, – prisipažino rašytojas, – galiu šypsotis, tačiau tuomet romaną buvo lengva rašyti, bet buvo sunku gyventi“.

Prieš penkerius metus, kai pradėjo rašyti knygą, rašytoją kamavo didelės sveikatos problemos. Visiškai neturėjo pinigų, neturėjo net kompiuterio, todėl knygos rašyti ėjo į Nacionalinę Rygos biblioteką. Kasdien sėdėdavo joje nuo jos atidarymo iki uždarymo. Grįžti į Talsus, savo gimtąjį miestą, negalėjo, nes šeimininkei buvo nesumokėjęs buto nuomos. Rašytojas taip uoliai dirbo bibliotekoje, jog lankytojai ėmė manyti, jog jis yra bibliotekos darbuotojas. O bibliotekoje vykdavo įvairūs renginiai, konferencijos, kurių metu būdavo galima užkąsti ir taip apmalšinti alkį. Tačiau tekdavo patirti ir gėdingų situacijų, kai rašytojas susidurdavo su buvusiais mokslo-draugiais. Kartą viena buvusi klasiokė pasakė: „Aš nežinojau, kad tu čia dirbi“. „Buvo didelė gėda, – prisipažino rašytojas, – tačiau žinojau, ką čia veikiu, buvau pasiryžęs ir pasišovęs baigti, ką pradėjęs“. Rašant knygą, po truputį judant pirmyn, darėsi lengviau gyventi. Rašytojas suprato, kad tas romanas jį gydo. Baigęs rašyti suvokė, kad tuomet, kai pradėjo knygą rašyti, jis sirgo, buvo išsekęs, jam reikėjo herojaus. „Romane aš sukūriau herojų, labai stiprų žmogų, kuris mane išgelbėjo“, – kalbėjo A. Kalnuozuolas.

Kai romanas buvo baigtas, prasidėjo pandemija. Rašytojas norėjo, kad knyga pasirodytų prieš Kalėdas, kad turėtų ką dovanoti draugams. Leidėjas klausė, ar rašytojas tikrai norįs, kad knyga išeitų Advento metu. O kai knyga buvo išleista, visi knygynai buvo uždaryti. Tai buvo pats blogiausias metas išleisti knygą, tačiau interneto erdvėse pasklido kalbos, kad štai pasirodęs labai geras romanas, bet jo neįmanoma gauti. Šios kalbos suveikė kaip pati geriausia reklama – knyga buvo išgraibstyta internetinėse parduotuvėse, nors rašytojas romano dar nebuvo laikęs rankose. Tik prieš pat Kalėdas autorius sulaukė savo knygų dėžės. Tuomet jau buvo aišku, kad romanas yra tapęs bestseleriu. „Supratau, kad išsipildė anoji 2019 m. rugsėjo 24 d. pajauta, mano priimta sąlyga: jei parašysiu knygą, ji mane išgelbės. Supratau, kad tai įvyko. Labai norėjau knygą palaikyti rankose. Tai mano pirmoji knyga. Knyga, pakeitusi mano gyvenimą. Norėjau ją aklai atversti ir perskaityti pirmą pasitaikiusią eilutę. Tarsi moto, linkėjimą sau. Atverčiau skyrių apie „ABBĄ“, kuriame perskaičiau: „You can dance“... Atrodo, kad nuo to laiko tam tikra prasme aš tik ir šoku“.

Genovaitė Matevičiūtė
Projekto „Literatūriniai susitikimai Plungės viešojoje bibliotekoje: tegu kalba vertėjas“ vadovė
Vartotojų aptarnavimo skyriaus vedėja

Projektą finansuoja Lietuvos Kultūros Taryba ir Plungės rajono savivaldybė

LIETUVOS KULTŪROS TARYBA

XIX Tarptautinis
Mykolo Oginskio festivalis

Kunigaikščio Mykolo Oginskio rūmų žirgyno koncertų salė (Plungė)
2024.08.31 - 2024.09.28

PROGRAMA

Rugpjūčio 31 d. (šeštadienis)
16.30 val. Iškilmingas festivalio atidarymas.
(Mykolo Oginskio rūmų parteris)

17.00 val. Lietuvos Nacionalinio simfoninio orkestro (meno vadovas Modestas Pitrėnas) koncertas.

Programoje: L. van Beethoven Koncertas fortepijonui ir orkestrui Nr.4
L. van Beethoven Simfonija Nr. 5 „Likimo"
Solistas – Lukas Geniušas.
Dirigentas – Vilmantas Kaliūnas.

Rugsėjo 1 d. (sekmadienis)
10.00 val. XIV žirgų konkūro varžybos Mykolo Oginskio festivalio taurei laimėti.
(Mykolo Oginskio rūmų žirgyno stadionas)

Rugsėjo 7 d. (šeštadienis)
17.00 val. Šv. Kristoforo kamerinio orkestro koncertas.
Orkestro meno vadovas ir vyriausias dirigentas Modestas Barkauskas.

Programoje: M. K. Oginskio polonezas „Atsisveikinimas su Tėvyne",
H. Biber Battaglia 10, V. Silvestrov „Stille Musik",
R. Galliano „Oppale concerto", O. Golijov „Tenebrae",
A. Malcys „Scherzo",
R. Di Marino „Doina".
Solistas – Tadas Motiečius (akordeonas).
Dirigentas – Modestas Barkauskas.

Festivalio renginiai nemokami!

Rugsėjo 14 d. (šeštadienis)
17.00 val. Estijos televizijos merginų choro koncertas.
Meno vadovas ir vyriausias dirigentas Aarne Saluveer.

Programoje: Veljo Tormis, Kiigel Kartlik, Õunapuu, Kitsas Kiik,
Egil Hovland, Arvo Pärt, Tõnu Kõrvits, Astor Piazolla kūriniai.
Dirigentas - Aarne Saluveer.

Rugsėjo 21 d. (šeštadienis)
17.00 val. Klaipėdos valstybinio muzikinio teatro simfoninio orkestro ir solistų koncertas, skirtas Teatro garbės dirigento Stasio Domarko 85-rių metų sukakčiai.

Programoje: Algimanto Bražinsko, Johan Strauss kūriniai.

Solistai: Beata Ignatavičiūtė (sopranas),
Judita Butkytė (sopranas),
Ernesta Stankutė (mecosopranas),
Aurimas Raulinavičius (tenoras),
Mindaugas Rojus (baritonas),
Tadas Jakas (tenoras),
Valdas Kazlauskas (bosas),
Rasa Ulteravičiūtė (sopranas).
Dirigentai – Stasys Domarkas ir Tomas Ambrozaitis.

Rugsėjo 22 d. (sekmadienis)
17.00 val. Žemaitijos krašto muzikos ir meno mokyklų jungtinio styginių orkestro koncertas „Rudens akvarelė M. K. Čiurlioniui".

Programoje: M. K. Oginskio, M. K. Čiurlionio, J. Naujalio, V. Klovos,
J. Brahmso kūriniai.
Dirigentas – Tomas Ambrozaitis.

Rugsėjo 28 d. (šeštadienis)
16.00 val. Lietuvos Valstybinio simfoninio orkestro (meno vadovas Gintaras Rinkevičius) ir Kauno valstybinio choro (meno vadovas ir vyr. dirigentas Robertas Šervenikas) koncertas.

Programoje: Gustav Mahler Simfonija Nr. 2.

Solistai: Ieva Barbora Juozapaitytė (sopranas),
Justina Gringytė (mecosopranas).
Dirigentas – Gintaras Rinkevičius.

Koncertus veda muzikologas Viktoras Gerulaitis.

ŽEMAIČIŲ DAILĖS MUZIEJUS
KUNIGAIKŠČIO MYKOLO OGINSKIO RŪMAI
Parko g. 3A LT-00113 Plungė
+370 448 78330
info@plungiskadvaraja.lt
www.3dm.lt
www.plungiskadvaraja.lt

FESTIVALIO MENO VADOVAS: JUOZAS DOMARKAS
FESTIVALIO KOORDINATORIAI: GENOVAITĖ ŽIOBAKIENĖ; STASYS DOMARKAS; ALVIDAS BAKANAUSKAS
FESTIVALIO KONCERTŲ VEDĖJAS: VIKTORAS GERULAITIS

FESTIVALIO ORGANIZATORIAI: ŽEMAIČIŲ DAILĖS MUZIEJUS
PARTNERIAI:
FESTIVALŲ GLOBOJA: LIETUVOS NACIONALINĖ FILHARMONIJA
FESTIVALIO MECENATAI: PLUNGĖS RAJONO SAVIVALDYBĖ
FESTIVALIO RĖMĖJAI: Strategas
INFORMACINIAI RĖMĖJAI: LRT, Plungės TV, ŽEMAITIS, Plungė

7 skautiškų karalysčių kronikos

Viešpaties metuose 2024-uose, per patį neregėtai karštą vidurvasarį, liepos 20–27 dienomis, tolimoje Žemaitijos kraštui priklausančioje skautiškoje Baltučių sodyboje nutiko ir net 7 su puse dienos tęsės nematytas neregėtas ir šiems laikams itin retas reiškinys – pasakų karalystės žybsnis, išminčių pavadintas „7 karalystėmis“ (šių laikų žmonių kalba kalbant, skautų stovykla ne skautams). Skautiškos karalystės subūrė apie 160 stovyklautojų bei vadovų ir dešimt savanorių, kurie pasikeisdami talkino virtuvėje. Taip pat per stovyklą sulaukėme apie 30 svečių (čia be aplankančių tėvelių). Tarp jų – skautai iš Telšių tunto, Rietavo Vykinto draugovės, brolis Antanas Saulaitis, skautų muziejaus vadovė Nomeda Bepirštytė ir Lietuvos skautijos vyr. skautininkė Gabrielė Kučytė. Ir orai geri šiemet mus lankė. Tikime, kad prie to prisidėjo stebuklingas orų akmuo, kuris per rytines rikiuotes beveik visada pranašaudavo giedrą. O puikią vidinę atmosferą kūrė visi vadovai, talkininkai, o labiausiai – stovyklos viršininkė karalienė Monika ir komendantas Žydrūnas.

ŠIEK TIEK 7 KARALYSČIŲ STATISTIKOS

Pirmiausia reikia pristatyti skiltis. Vilkų pastovyklėje gyveno juodieji Nakties karaliai su vadovais Benu ir Lukne, žydrosios Dangaus deivės, kurias prižiūrėjo Beatričė, Deimantė ir Emilija bei mažiausi geltonieji Saulės riteriai, globojami Skaistės ir Viltės. Vilkų pastovyklę sėkmingai valdė vadovė Agnė. Jai talkino Tadas su mažuoju Nojum.

Sesių pastovyklėje įsikūrė net keturios gentys: pilkosios Rūko fėjos (vadovės Emilija ir Gabrielė), rudosios Žemės globėjos (vadovės Ugnė ir Gita), rožinės Žiedų princesės (vadovės Deimantė ir Kamilė) bei raudonosios Ugnies karalaitės (vadovės Saulė, Gabija ir Danielė). Visos gentys pakluso Audronei, kuri stovykloje dar ėjo ir mediko pareigas.

Brolių pastovyklėje karaliavo violetiniai Burtų meistrai, valdomi Viliaus bei Mykolo, mėlynieji Vandens kariai, kurių audras maldė Eimantas ir Dovydas, bei vyriausi žalieji Gamtos globėjai, vadovaujami Ugniaus ir Andriaus. Andrius, beje, dar ir prižiūrėjo tvarką visoje brolių pastovyklėje.

Tarp paminėtų genčių vadovų buvo ne tik plungiškių Gondingos tunto skautų, bet ir kauniečių iš Jiesios tunto bei viena klaipėdietė iš Pamario tunto.

Stovyklautojų būryje turėjo būti 11 ukrainiečių. Deja, vienas nespėjo grįžti iš Ukrainos, keliems sutrukdė kitos priežastys. O atvykusieji į stovyklą puikiai integravosi, dauguma susikalbėjo lietuviškai. Keliems vertėjavome.

Tiesa, buvo ir dar viena pastovyklė. Ją sudarė baltoji skiltis, suvienijusi visus vadovus be skilčių ir savanorius talkininkus. Nors skilties sudėtis nuolat keitėsi, jos nariai buvo vieningi ir išradingi – visada rikiuotėse turėjo ir šūkį, ir dainą ar skanduotę, o energija nenusileido nei broliams, nei sesėms, nei vilkams.

Džiugu, kad savo tunte jau turime net keturis brolius vyčius. Prie Žydrūno ir Tado vasaros pradžioje prisijungė Andrius ir Dovydas. Dar keli vyčiai per stovyklą buvo atvykę į svečius.

O dabar – karalysčių kronika.

Sesės Agnė, Monika, Audronė ir Barbora stovykloje spinduliavo gerą nuotaiką.

Orų akmuo kasryt išpranašaudavo puikią dieną.

Amatininkų dieną brolis Edvinas išdrįso pasipiršti karalienei Monikai.

Šeštadienis, liepos 20 d. Paslapčių karalystė (valdovė – stovyklos viršininkė karalienė Monika)

Pirmąją dieną, po įsikūrimo ir susibendravimo bei karališko maisto degustacijos (gardžių šaltibarščių su bulvėmis ir dešrelėmis), vyko Paslapčių karalystės medžioklė. Skiltys medžiojo ne laukinius žvėris, o iššūkius – atliko vieningumo, kūrybiškumo, išradingumo ir kitokias užduotis.

Po medžioklės iki vakarienės dar turėjo galimybę pamąstyti ir pasimelsti šv. Mišiose, kurias aukojo Plungės dekanato dekanas Vytautas Gedvainis.

Tada sukirtome dar gardesnę vakarienę ir rikiavomės 7 karalysčių stovyklos atidarymo iškilmėms. Į jas skiltys atžygiavo jau nešinos genčių gairelėmis, kurias saugojo ir nešiojosi į visas veiklas iki stovyklos pabaigos. Buvo ir daugiau tradicijų. Pavyzdžiui, visą stovyklą linksmiausiems, paslaugiausiems, švelniausiems buvo leidžiama globoti ir nakvoti su Linksmučiu Pozityvučiu (pliušiniu beždžioniuku, kuris per stovyklą tapo Gondingos tunto talismanu). Kita tradicija – jau minėtas orų akmuo, kurį saugojo ir juo vadovaudamiesi orus kas rytą pranašavo budinti skiltis. O budinčią skiltį rytinėje rikiuotėje stovyklos karalienei Monikai padėdavo išrinkti komendanto Žydrūno vyčio fetras.

Grįžkime į pirmąją stovyklos dieną – Paslapčių karalystę. Ją užbaigėme saulės palydėjimu iškilmingame stovyklos karalienės Monikos ir jos karališkos palydos (vadovų) diriguojamame vakaro laužе bei vakarine giesme ir naktipiečiais. Ištvermingiausi ir sąžiningiausi dar išsivalė dantis.

Sekmadienis, liepos 21 d. Vikingų karalystė (dienos vikingų vadą Vincentą pakeitė visas būrys vadovų)

Sekmadienį karalysčių gyventojai ikipiet mokėsi amatų ir profesijų. Vieni tapo statytojais, kiti išgyventojais, dar kiti žurnalistais. Susibūrė ir bardų, rankdarbių meistrų, aktorių, dailininkų gildijos. Vilkai tuo tarpu linksminosi skautiškose edukacijose. Labiausiai visiems patiko leistis lynais ir kepti skautišką duonelę.

NUKELTA Į 12 PSL.

Vilkų karalystės iššūkiai.

7 skautiškų karalysčių kronikos

ATKELTA IŠ 11 PSL.

O po pietų visos skiltys įveikė vikingų išbandymo kelią, kurio dažnoje stotelėje vienaip ar kitaip susidūrė su vandeniu. Na, diena pasitaikė šilta, tai (žvelgiant jau iš laiko atstumo) niekas nesušalo ir nesusirgo.

Dieną užbaigėme laužais pastovyklėse. Tik vilkų pievos gyventojams po dviejų pasakų ir naktipiečių, stovyklos karalienės sprendimu, leista anksčiau iškeliauti į net visagalei Monikai nepavaldžią sapnų karalystę. Kad mažieji sukauptų daugiau jėgų pirmadienio Fėjų karalystės nuotykiams.

Pirmadienis, liepos 22 d. Fėjų karalystė (Fėjų valdovas – brolių pastovyklės viršininkas Andrius)

Po kiek neįprastos mankštos, kurioje reikėjo pajudinti ne tik kojų, bet ir proto raumenis, visos 10 skilčių, siekdamos tapti paslaptingos Fėjų šalies gyventojais, iki pietų kartu su vadovais kūrė savo herbus, amuletus, rūbus, legendas ir po pievas bei miškus ieškojo dovanų 7 karalysčių karalienei Monikai.

Atlikę užduotis, dėl valdžios ir garbės susikovė miltų mūšyje. O papietavę paniro į muilo putų debesis. Nusiprausus laukė elfų išbandymų takas, kuriame skiltimis įveikė jėgos, proto ir kūrybos takus. Įrodę šaunumą, sumanumą ir išmintį, vakare visi iki vieno buvo priimti ir tapo pilnateisiais br. Andriaus vadovaujamos Elfų karalystės gyventojais.

Stovyklos viršininkė Monika bei broliai Andrius, Dovydas ir Donatas tądien dar spėjo aplankyti jungtinę Žemaitijos skautų ir Telšių tunto stovyklą. Vakare pradėjome ruoštis antradieniui – Riterių karalystei. Galandom kalavijus ir šveitėm skydus.

Antradienis, liepos 23 d. Riterių karalystė (dienos vyriausioji riterė – rožinių Žiedų princesių skilties vadovė Deimantė)

Riterių karalystės dieną sulaukėme lietaus – juk riteriai turi patirti visokių išbandymų. Ryte vilkų miškas, apsiginklavę lietpalčiais, išsiruošė į tikrą mišką. Jų tikslas buvo atlikti žygio bingo užduotis. Vilkai visus žygdarbius atliko ir už tai buvo apdovanoti.

Sesių ir brolių pastovyklėse tuo metu virė įvairiausios skautoramos veiklos. Stovyklautojai mokėsi skautų istorijos, kepė duonelę, važinėjosi lynais, gamino lipdukus ir žaidė įvairius žaidimus.

O lietui nurimus, persikėlėme į plačias karalysčių pievas ir riterių chaosas toliau vyko pagal planą. Karalystės valdovė Deimantė pateikė kalną užduočių, ir šįsyk sėkmė lydėjo brolius. O prieš vakarienę vyresnieji karalysčių gyventojai susigrūmė riterių išgyvenimo žaidynėse, kuriose iš 60 dalyvių galiausiai liko trys – Rusnė, Kamilė ir Nerijus. Pusfinalyje iš kovos pasitraukė Rusnė, o finale Nerijus įveikė Kamilę ir tapo dienos stipriausiu riteriu (nors, gerai pagalvojus, tikras riteris būtų nusileidęs damai).

Vilkai dieną užbaigė pačiuožinėjimais lynais – tai buvo prizas už įveiktą žygį. O broliai ir sesės – bendru laužu. O tada atėjo ramybės metas, nes netgi riteriams reikia pamiegoti.

Trečiadienis, liepos 24 d. Burtininkų karalystė (vyriausioji dienos magė – Rūko fėjų skilties vadovė Emilija)

Magei Emilijai vadovaujant, po kaip visada gardžių pusryčių ir smagios rytinės mankštos, kurioje kiekvienas kovojo už save ir nugalėtoju tapo žaliųjų skilties Simonas, bei rikiuotės skiltims, vyko burtų pamokos, dar vadinamos eksperimentais. Per juos burbuliavo burbulai, veržėsi ugnikalniai, kunkuliavo lavos lempos, buvo pažeidinėjami žemės traukos dėsniai ir dėjosi kitokie keisti, tik burtininkams suprantami dalykai.

O virtuvės magai, padedami mokinių – raudonosios skilties sesių – pietums išbūrė neįtikėtino skonio plovą

Sudėtingesnės rungtys vyko griežtoje vyresniųjų priežiūroje.

Vilkų miško gyventojai su s. vyčiu Dovydu.

(vien prisiminus seilės kaupiasi). Pasistiprinus vyko burtininkų ir goblinų kovos – reikėjo komandomis atlikti užduotis ir kaupti pinigus nykštukų banke. Bet... Pakeliui į banką tykojo nuožmūs goblinai, kurie kėsinosi į jaunųjų burtininkų pinigus ir net gyvybes. Gerai, kad nukentėjusiesiems stebuklingais eliksyrais jėgas grąžindavo gailestingosios fėjos gyduolės.

Magų pasaulis toks paslaptingas... Niekada nežinai, ko tikėtis... Vakare vietoj suplanuoto sesių ir brolių dvikovos laužo vyko „mūšiai“ tinklinio aikštelėje. Kovojo ir broliai, ir sesės, ir vadovai. O mažieji dieną baigė vakaro filmu ir bendru miegu darželinėje.

Burtininkų dieną sulaukėme ir svečių. Mus aplankė Telšių tunto vyčiai bei Rietavo skautų vadovai. Ir ne tuščiomis rankomis, o su gardžiomis dovanomis.

Ketvirtadienis, liepos 25 d. Amatininkų karalystė (amatininkų gildijos vyriausiasis vadovas – Vilius R.)

Priešpaskutinė (šeštoji) stovyklos diena (o gaila) buvo skirta žemiškiausiems, versliausiems, praktiškiausiems žmonėms – amatininkams. Neatsitiktinai gildijos vadovas brolis Vilius R. atvyko į savo dienos programą anksti ryte ir išvyko vėlai vakare, mat per vasarą dirba. Šios dienos labiausiai laukė tie, kurie Gondingos tunto skautų stovykloje yra jau ne pirmus metus. Priežastis paprasta – per turgaus dieną būna ne tokia įtempta programa, daugiau

„7 karalystėse“ netrūko taiklumo ir...

...komandos vieningumo išbandymų.

Vyčiai Dovydas ir Andrius amatininkų turgaus dienai pasiruošę.

Skautuose vyresnis brolis ar sesė globoja jaunesnį.

laisvės saviraiškai, galima susigalvoti savo verslą ir jį įgyvendinti. Turgui stovyklautojai ruošėsi jau iš vakaro – būrėsi į grupeles, siūlė savo verslo idėjas. Net stovyklos pinigus versliausi uždirbinėjo jau iš vakaro – skynė serbentus, lauko virtuvėje plovė katilus, indų plovimo voneles, skuto bulves. Tokį užsidegimą padėti virtuvėje pamatysi tik prieš ir per turgaus dieną (visada norisi, kad tokiais momentais vaikus išvystų jų tėveliai).

Nors negalima sakyti, kad tądien nebuvo romantikos. Viena iš tokių akimirkų – stovyklautojo Edvino pasipiršimas stovyklos viršininkei karalienei Monikai per ryto rikiuotę. Su gėlėmis ir žiedu. Ir visai nesvarbu, kad jaunikis perpus jaunesnis

Apie patį turgų nepapasakosiu. Kaip nusakyti, kokia smagi akordeono muzika skambėjo (hip valio mažajam Ernestui), kokių įvairių prekių (pačių pririnktų uogų, pripintų apyrankių, žiedų, sėkmę ir meilę bei nuo vilkų apsaugančių amuletų ir kt.) bei paslaugų (masažų kabinetų, grožio salonų, tatuiruočių kabinetų, šaudyklų, kazino, kavinių, loterijų, kirpyklų, reklamos firmų, net psicho klinikų) vaikai prigalvoja, kaip smagiai vyko derybos ir prekyba... Turguje reikia pabūti pačiam... Beje, buvo net mokesčių inspekcija...

O svarbiausią įvykį palikau dienos aprašymo pabaigai. Tądien pas mus, lydimas br. Vytauto, atvyko brolis kunigas Antanas Saulaitis. Ir, visų vadovų bei apskirtai skautų džiaugsmui, pasiliko iki penktadienio vakaro bei nušvietė skautų karalystę vidine gerumo ir ramumo šviesa. Mažiesiems skautams didžiausią įspūdį padarė faktas, kad br. Antanas yra jų pamėgto Gyvūnų žaidimo kūrėjas. Vakare sulaukėme ir mūsų ištikimos draugės, skautų muziejaus vadovės sesės Nomedos.

Penktadienis, liepos 26 d. Nugalėtojų karalystė (Nugalėtojų nugalėtojas – Vandens karių skilties vadovas Dovydas)

Stovyklos orų akmuo ryte pranašavo artėjantį išsiskyrimo ašarų potvynį. Bet dar ne penktadieniui, tad diena laukė puiki. Staigmenų buvo jau nuo rytinės rikiuotės. Į ją lydima draugų, paržygiavo nauja patyrusi skautė – sesė Ugnė. Pagal tunto tradicijas ją palaistėme (tiesa, šį kartą dviem puodeliais vandens, o ne dviem kibirais).

Vėliau gentys išsirikiavo Nugalėtojų žaidimui. Reikėjo atlikti užduotis ir ieškoti rakto į Pergalės karalystę, kurioje dalyvių laukė vaišės. Vėliau paaiškėjo, kad geriausiai sekėsi rudajai komandai. Kol vieni ieškojo vartų ir raktų į pažadėtąją žemę, vadovai susibūrė jaukiam ir įkvepiančiam pokalbiui su broliu Antanu Saulaičiu. Tik violetiniams burtų

NUKELTA Į 14 PSL.

Žlibinų bendruomenės stovyklą „Draugų ratas“ prisiminus

Žlibinų bendruomenė rugpjūčio 10–17 dienomis organizavo stovyklą „Draugų ratas“, į kurią sukvietė per 40 vaikų iš Žlibinų, Kantaučių, Gandingos, Aleksandravo, Gaižupių, Varkalių, Glaudžių, Žemaičių Kalvarijos ir Plungės. Savaitę vaikai ir jaunimas ne tik sportavo, stiprėjo, mokėsi, bet ir, žinoma, susidraugavo. Stovyklą finansavo Plungės r. savivaldybė ir vaikų tėveliai.

Į stovyklos uždarymo puotą reikėjo ateiti pasipuošus keistu galvos apdangalu.

Pirmąją stovyklos dieną, pasistatę palapines ir susipažinę, vaikai su vadovais keliavo į mišką, kur atliko draugų ir gamtos pažinimo bingo užduotis. O dieną užbaigė vakaro laužu, kurio tema, kaip netikėta, buvo... miškas.

Antroji draugų rato diena buvo intensyvesnė. Ryte prasukę čiuožinėjimo lynais, judriųjų žaidimų ir stalo žaidimų ratą, pasportavę kaktinių ir žandinių mūšyje bei parelaksavę piešimo terapijoje, stovyklautojai valgė stovyklos virtuvėje virtus balandėlius. O pasistiprinę susibūrė į komandas ir statė tiltus. Pavakary grupelėmis ruošėsi teatrų festivaliui. Spektaklius pristatė po vakarienės. Net dvi grupės vaidino „Raudonkepuraitę“, o kitos dvi – „Snieguolę“. Įdomiausia, kad pasakų interpretacijos buvo labai skirtingos.

Trečioji diena prasidėjo smagia varžybine mankšta ir ne mažiau smagiu gyvūnų žaidimu. Vėliau vaikai šbandė taiklumą žaisdami „Kerę“, „Karalių“ ir šaudydami lankais. O pietų sulaukė tinklinio aikštelėje. Papietavę iki pavakarės ruošėsi antradienio žygiui – grupelėmis mokėsi susidėti kuprinę, pasistatyti tentą, užsikurti laužą. Prieš vakarienę susitiko su Kazimieru iš „Žemaitėjas kelieliu“ ir išgirdo įdomių faktų apie mūsų krašto praeitį ir dabartį. Tada svečiai ir stovyklautojai įveikė 11 m sieną bei važinėjosi lynais. O po vėlyvos vakarienės žaidė ir dainavo vakaro lauže.

Stovykloje „Draugų ratas“ rytas prasidėdavo vėliavų pakėlimu.

Muilo outų maudynių akirmirkos.

Teatro festiva aktoriai po pasirodymų.

Ketvirtąją stovyklos dieną draugiškumo mokėsi žygyje iki Dievo stalo akmens. Atkaklesnių būrelis bandė rasti ir kitą akmenį – Galąstuvą, bet nelabai sėkmingai. Užtat džiaugėsi gamta, vasara ir bendryste. O grįžę išbandė dar vieną pramogą – putų patranką. Taip pat buvo skirta laiko nusileidimui lynais ir skautiškos duonelės kepimui. Dar kepė zefyriukus, už kuriuos ačiū stovyklautojos Urtės mamytei. Vaišėmis vaikus palepino ir Majaus seneliai. Dieną vaikai pabaigė linksmais gandais ir vakaro filmu.

Penktoji stovyklos diena, kaip įprasta, prasidėjo mankšta. Tik šįkart teko pajudinti ne tik kūną, bet ir protą. Tądien buvo ir daugiau fizinių veiklų – judriųjų žaidimų, estafečių, maudynių putose ir prūde. O po pietų laukė daug jėgų iš dalyvių pareikalavusios Bado žaidynės. Jų nugalėtoja šįkart tapo Nerija. Bet čiuožinėjimo lynais pramoga ir obuolių bei kriaušių vaišėmis buvo apdovanoti visi. Po vakarinės rikiuotės-dienos aptarimo visi dūko šokių maratone. O vakarą užbaigė ramiu pasidainavimu prie laužo.

Šeštoji draugų rato diena buvo įtempta. Tądien pradėta ruoštis penktadienio puotai – mergaitės batikos technika margino maikutes, o berniukai pynėsi apyrankes. Taip pat stovyklautojai dalyvavo eksperimentuose ir maudėsi tvenkinyje. Popiet keturios komandos susigrūmė protmūšyje. Jį laimėjo „Nike“ komanda. Be to, visą dieną stovyklautojai ruošėsi talentų vakarui, kurį organizavo Paulius ir Limantas. Ko tik jame nebuvo – komisija pamatė ir šokių, ir dainų, ir magijos triukų, ir supergalių demonstravimo. Vakaras, kaip visada, užbaigtas draugų ratu. po jo vaikai išsiskirstėme kiek liūdniau nei įprastai, mat priartėjo paskutinė stovyklos diena.

Paskutiniąją, septintąją dieną vaikai ruošėsi vakaro puotai – kepė sausainius, pyragą, darė šokoladinius saldainius su įdaru, ruošė žėlė, skrudino, virė. Popiet grupelių atstovai dar susigrūmė iššūkių estafetėse, stovyklautojai kūrė ženkliukus, čiuožinėjo lynais, įveikė minų lauką. Prieš puotą atliko chaoso žaidimo užduotis. Vakare vyko iškilmingas stovyklos uždarymas. O po jo vaikai ir vadovai, pasipuošę keistomis kepurėmis, rinkosi į puotą. Vaišės buvo ištįes gardžios. Stovykla užbaigta pavakarojimu prie laužo.

Inga Bumblauskaitė
Žlibinų bendruomenės pirmininkė

Orų akmuo kasdien pranašaudavo įvairiausias stichijas. Gerai, kad pranašystės neišsipildė.

7 skautiškų karalysčių kronikos

ATKELTA IŠ 112 PSL.

meistrams likimas lėmė rytinę programą praleisti virtuvėje ruošiant pietus.

Vienas gražiausių dienos momentų buvo skirtas skautams. Jie susibėgo į neeilinę rikiuotę, kurioje įžodžius davė naujos sesės skautės Enrika ir Amelija.

O po pietų Dovydas sukvietė visus į loteriją be pralaimėjimų išleisti stovyklinių pinigų. Buvo galima laimėti ne tik valgomų ar geriamų prizų, bet ir nusileidimų lynais ar pašaudymų.

Prieš vakarienę dar spėjome sudalyvauti skilčių vadovų žaidynėse „Mano vadovas gali“. Visi vadovai buvo ir greiti, ir stiprūs, ir pasiruošę visokiausiems išbandymams, bet geriausiai šįkart sekėsi žaliųjų Gamtos gynėjų vadui Ugniui.

O dieną pabaigėme iškilminga uždarymo rikiuote, kurioje įteikti stovyklautojų pažymėjimai, dėkota vadovams, štabui, talkininkams savanoriams. Rikiuotėje sudalyvavo ir į svečius atvykusi vyriausioji skautininkė Gabrielė, lydima brolio vyčio Lauryno. Gabrielė pasveikino visus rikiuotėje, padovanojo tuntui įdomų žaidimą. Be to, svečiai atsivežė ir skautišką parduotuvę, prie kurios po rikiuotės nusdriekė netrumpa eilė pirkėjų. Paklausiausia prekė buvo skautiški švilpukai, bet paskutinį vakarą leidžiama daugiau nei įprastomis stovyklos dienomis.

O po gausios, įvairios ir sočios vakarienės susibūrėme uždarymo laužui ir išsvajotajai baltajai nakčiai, kuri tęsėsi iki paryčių.

Visą dieną iš paskos sekiojo lengvas stovyklos pabaigos ir būsimo išsiskyrimo liūdesio debesėlis. Bet suprantame, kad visi geri dalykai pasibaigia, reikia džiaugtis, kad jie būna. Ir, cituojant, regis, violetinių burtų meistrų šūkį, stovykla baigiasi, o prisiminimai lieka.

Tiesa, penktadienį dar sulaukėme dovanų iš Plungės klebono Vytauto Gedvainio – ne tik kalno daržovių, bet ir sulčių bei sausainių. Penktadienį į svečius užsuko ir Virginija bei Gintaras Končiai, artimi skautų draugai ir sodybos kaimynai.

Net du vakarus mus didžiuliais bidonais pieno lepino ūkininkė ir jau ilgametė Gondingos tunto draugė Daina Martišienė.

Plungės Gondingos tunto skautai. Be jų „7 karalystės“ nebūtų tapusios tikrove.

Muilo putų linksmybės.

Linksmutis Pozityvutis motyvavo vaikus būti gerus, paslaugius ir draugiškus.

Gražiausias stovyklos akimirkas įamžino profesionalus fotografas, kandidatas į skautus vyčius ir mūsų tunto draugas brolis Donatas. Programoje talkino jo žmona Loreta. O mažoji Paulina stovyklavo vilkų pastovyklėje.

Sunkiai būtume išsivertę be Giedriaus, kuris prižiūri stovyklavietę visus metus ir labai prisidėjo prie programos vykdymo.

Programoje pagal galimybes padėjo tunto skautai: Barbora, Jovilė, Fausta, Akvilė, Artūras, Aurimas. Taip pat ne skautas, bet, tikimės, būsimas mūsų brolis Dominykas.

Stovyklos metu mus aplankė tunto nariai studentai Eglė, Ieva, Laura, Kristijonas.

Virtuvėje, vadovaujami mūsų neprilygstamos sesės Ingos (teko girdėti vaikus kalbantis, kad į mūsų stovyklą jau vien dėl Ingos maisto verta važiuoti) talkino visas būrys ištikimų draugų: Simona ir Giedrius, Vajaus mama Aušra, nauja mūsų draugė Aida, Vinco ir Adrijaus mama Aušra, sesė Viktorija, sesė Aurelija, mano (Kristinos) mama Stefanija ir teta Zita, stovyklautojo Sašos mama Katerina. Labai atsiprašau, jei ką praleidau – mūsų buvo išties daug.

O pabaigai – vietoj 7 karalysčių apibendrinimo – vienas iš stovyklos gandų (juos anonimiškai rašė stovyklautojai ir vadovai, o skaitė vilkų pastovyklės vadovė Agnė prieš pietus): „Atvažiavau. Ir iškart patekau į rojų“. O gandų klausytojai tuoj nusprendė, kad tai ne gandas, o faktas!

7 karalysčių metraštininkė sesė Kristina

Vakaro laužo vedėjai.

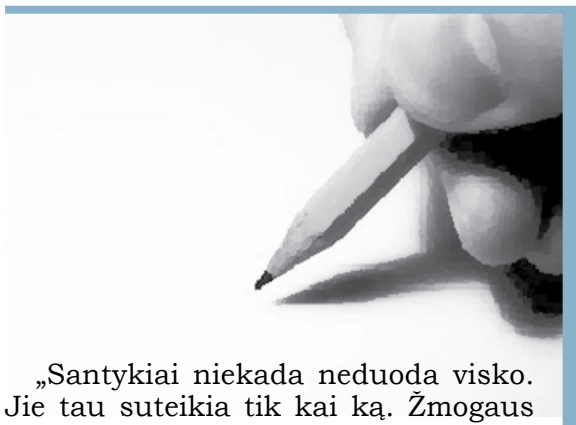

„Santykiai niekada neduoda visko. Jie tau suteikia tik kai ką. Žmogaus gali imti viską, ko nori – tarkime, seksualinę chemiją arba gerą pokalbį, arba finansinę paramą, arba intelektinį suderinamumą, arba malonumą, arba ištikimybę, tačiau iš to turi pasirinkti tik tris dalykus. Viso kito turi ieškoti kitur.

Tik filmuose randi žmogų, kuris tau suteikia visus tuos dalykus. Bet gyvenimas – ne filmas. Realiame pasaulyje turi apsispręsti, su kuriomis trimis savybėmis nori praleisti visą likusį gyvenimą, ir tada tų savybių ieškai kitame žmoguje. Tai tikras gyvenimas. O nemanai, kad tai spąstai? Jei ir toliau stengsitės rasti viską, liksite be nieko”.

Hanya Yanagihara

Iš ispanų kalbos vertė Genutė Matevičiūtė

Soc. tinklų iliustracija

„ŽEMAIČIŲ SAULUTĖS“ ESĖ

DAILIUOJI literatūra

Aš, Riebždātė Alma, gėmiau 1976 metās Žemaitiūs, Mėžoikiu kaimė, gėlė mėškūs. Diel tuo gamta, anuos pajotėms – kāp ė Dėiva jėiškuojėms – mon ir žiaurė svarbė. Par gīvenėma teka jau namažā nuveiktė: prirašiau galībė vėsuokiu tekstu, pripaišiau paveikslu ė dā bėški fotografoujo – toriejau vėsuokiu paruodū sava brongemė kraštė. Eso ėšlėdosi vėina poezėjės kninga „Beribė“ – ė dā dvė toro parašiosi, svajuojo ėšlėstė. Vo nasenė pradiejau rašītė žemaitėškā – ė tas mon ir dėdėlė iduomė. Nuoro jėiškuotė kūrībėniu dermiū so bėndrėnė lietoviu kalbo.

RIEBŽDĀTĖ Alma

ONS VALDUOVS ĪR

tumis dėdelė stresa mėnutiem'
tau i savėm padieja sugrīžti tīla
tu pabaigė dėdelė svarbė puokalbė
ė išgėrdā, kāp spėng ausīs
kabinetė nieka daugiau nabova
ė supratā, ka pasaulie nieka navīkst
ka nier kuo draskītėis
ka vėskon sukor
tava dorna kramė

nagali sakīt',
ka ton dėina daugiau nieka nanutėka
vakarė, ka parejau nomėi
sprėigė mon unt kupruos, rėkalaudams jiesti
vo paskiau nusižiuovava ėš vėsū jiegū paruodīdams sava griesmingus ruožinius žabtus
ė prarėja Vėsata
katinelis mona

MONA MEILĖS ŽAIDĖMĀ

darbā pasėbaig ėr aš kėkvėina vakara
pradedo grumtėis su slėbėno
ė negalio anuo nugalieti, galio tik susėdraugautė

vo nedraugėšks ons īr
vo nedraugėšks ons īr

kriuoku ė nieks monės
nagėrd

slėbėns gīven monī
tek mona gīsluom

slibinėli slibinėli atėk apkabinso tava grobė devintuojė kramelė

čiulbiek čiulbiek
saka slėbėns, mėršt joukās
ė palėd i monėm švelniuos ognėis gūsi
ka ketorlinka nusėrėto
i pakrūmė

apėntās ilgesinguom akim
veizo, kuoks dėdelė gražos īr tas
mon žemaitiu kalbuos slėbėns

kāp spind

KRAUJĖ DUONUORS

laš po laša
ė sviets tapa gražesnis
aš tuo kraujė doutė jau nabgalio,
bet vės dā galiu kėta kraujė doutė

ė kol pasaulie īr tuokiū dalīku,
gali rašītė eilieraštius
dingst stresos diel mūsa
mažū intrigu
ruodikliu
pažīmiū
pruojektu
pasiruodīmu
laimiejimu
sukneliu, plėkās petės

īr didesniu dalīku
diel katrū galem gīventi
katrėi kasdėinībė suteik vėlti

bet kriuoku ė kriuoku,
ė supronto, kudie

žmuonis apdainiou didvīrius,
ka anās gal būtė
ė mergelėkės

DISOCIACIJA

pasibaigusiam pasaulie
vėsks vīks iš inercijas
mechanėnės kalbas
mechanėnis jouks
mechanėnė judesė

švėisa atstuo
elektras lėmputė

isivaizdouk žmuonis, katrėi
gīvena sutemuos
kāp lietā anėi judieja
kāp gėlė jautė

pasaulis pasėbaigė tīlė
niekam nepastebiejus

PUOEZIJAS PAVASARIS

retā anam tabūno,
tudie ons mon padara dėdelė īspūdė
če puoets, vo če puoetė,
vėsė tuokėi gražė, aukštā iškielėn galvas,
pasipuošėn, pašiauštuom ševeliūruom
skausmingi ėr īpatingė
ė vėins už kits kėta geresni
žuodė tik skomb kuosmuosė
kāp skirtingu paukštiu trelės,
ka tau galva apsėsok
ė to pradedi vėsor gieri matītė

puoezijas pavasarė mon kel jausmus
no kor tėik daug paukštiu i vėina vėita suskrėdosiu pamatīsė
jug jegu tėp gerā pagalvuotė ta puoets
na tuoks jau dažnos padars īr

ėr anėi tėp gražė gīvenima ė žuodžius suded
ėr anėi draugėškā lig susėtarėn
monėm puoetė vadėn

bet mon īr aleksetimija
bet mon īr aleksetimija

GĪVATA

da nikumet nasijaučiau tėp gerā,
pėlna energijas,
darbā tėrpst ronkuos
sportouju
saikingā jiedu
vākštau gamtuo
praktikouju saugoma

aš saugė šiam pasaulie eso
saugė šiam pasaulie
saugė
aš eso

prisiskaičiusi knīgu api kara veteranus,
mošamas muotrėškas ė vākus
būno dabartie,
veizo, kāp lapā jod viejī
ė lingou medžiu šakas
jau nieks mon nabaisė,
juokės traumas,
vėsks īr gerā

iškviepėms ilgesnis už ikviepėma
gīvenima vadžias mona ronkuos

tada ė dieja
panikas ataka

SUSVETIMIEJIMS

leidies saka, ka cirka jau nabužtenk,
ka puoetā tor linksmintė žmuonis,
rašītė api gruoži, švėisius dalīkus,
meilės pašvaistės magnetinės bangas
vo tėi raša liūdnā, kraujės taškuos,
dūst žuodžiu tinklūs, ėr anims ont kėikvėina
puosūkė pasėbaig pasaulės
ė vėskas īr dzin
nes nu kam pavargusims žmuonims
tuos skausma kolkas, anėi jau na vėina sīki
īr pjaustėn savėm skotėmuos peilioko,
ka pasėjosto gīvi,
kėtė vakarās klausuos mozėkas
ė daug ger

nu pasėtaika ė vėins kėts mondresnis
išmintings, bet ėrgi niekam tas narūp
net monėi, katra kāp zoikis drebiejė
kėikvėins žuodis mon bova švėnts ė smėga,
ė žeidė, nes gīvenau vės natėp ė natėp
na tuokė buvau kāp ka rėk

ė naišmislėjau, kon darīti,
ka bėn kažkas mona gīvenimė būto tėp

dabā klausaus, vėsi šnek api savėm
vėinuo kėtuo eilutie susitinkam

nieks jau nieka nabšluovėn,
ni pasaulė
ni savės
ni vėini kėtū

nablaukam naapsėkabėnam nanušvintam
pamatėn artėma sava

RIEBŽDĀTĖ Alma

Karšuvuos žemie

Keliuonės so muokslėninko, baltu kultūras tīrėnietuojo Vaitkevičio Vīkinto īr nuostabės, bet senė jau kuokiuo babovuom. Ė šėtā - vėina tuoki žemaitiu žemie ėšpoulė rogpjūtė dešimta dėina. Ė nuors pruofesuorios ekskursėjė vedė na žemaitėškā, bet žemaitiu gėnčiū žemie tas vīka, ta ė bonduom ton nuostabi vėskon pārteiktė žemaitėškā.

Jau eso bovosi bėn ketoriuos ekskursėjuos so istuorėko archeoluogo, bet iduomė - so kuokės naujės baltu kultūras reiškėnės sosėdorso dabā. Mona kelė trajektuorėjuos jau bova ė dobėnoutėijė kulta akmėnis, ė stabakūlė, ė patis pėrmėijė kulta akmėnis so mažuoms doubotiems, ė švėntū ōžoulū bova, šaltėniu - krintončiu ė kėlstončiu, ė vėsuokė kėtuokė gierė. Kas bova sovės naujė šiuo keliuonie, kon ėšgėrdau? No ta saulakalnis ė stabagėrė...

Bet pradiekem nu pradžiū. Ausis skliautītė pradiejau gėrdiedama, kad esam senuo žemaitiu žemie, katra Karšuva vadėnas. No iduomė pasėdarė. Juokiuos Karšuvuos aš nažėnuojau. No ė kāp to žėnuosi, jego jau tas pavadėnėms senė ėšnīkės. Je kuokiuos knīgas napārskaitīsi - ė nažėnuosi. Žmuonis nabipasakīs. Bet pats skombiejėms mon patėka. Ons ligo ė saka, ka ė če galem so koršės ė so anū palėkėmo rėkalū torietė. Arba galem pasėtelktė pažadinta fantazėjė pavadėnėmou ėšnagrėnietė...

Viel par pėivas, par laukus lekam pri Bėržū lauka Alkas pėlės. Vo tėksliau gal būto sakītė, ka par Alkas pėiva brendam pri daugiakamėinės lėipas legendu pasėklausītė api mitėni pasauli, katras če sklėdas. Pasakuojėmu daug api ton vėita īr, ė daug kon muokslėninks paskaitė. Ė mintis, ka senėijė dievā, pagarbėnėmu nabsolaukėn, ėš šiuo pasaulė pasėtraukė... Skomb:

„Dievybių ir šventumo vaizdinys virto į paprastą auksą". Nes če daug istuorėju api auksa. Mon atruoda, ka nusekintuo gamtuo dievū egzėstavėms šėtam pasaulie pasėdara sunkė imanuoms. Jug anims rėk senū, paslaptingu ė gražiū vėitu, katruos galieto bovuotė ė gīventė. Pārmatuomam pasaulie ė mėškė, katras pārsėšvėit, vėitas dievams nabier. Ė so gamto galem darītė kon nuorem.

BŪS DAUGIAU.

Margė Gintauta nuotr.

RENGĖJAS – **DRAUGIJA „SAULUTĖ"** • LEIDŽIAMAS NUO 1994 M. SPALIO 4 D. • **ISSN 1822-6817**

RĖMĖJAS – PLUNGĖS RAJONO SAVIVALDYBĖ

Draugijos „Saulutė" 2024 m. projektas „Gyva kalba – gyva tauta", skirtas Žemaitiško rašto metams.

Redaktorė – Kristina Paulauskaitė

Leidėjas: Ž. Pilitausko IV (Nr. 682008), Slyvų g. 8, Kaušėnai, Plungės r. Tel. +370 682 56 996.

„Žemaičių saulutės" bendradarbiai: Alma Riebždaitė, Nijolė Jankuvienė, Dalia Šimkutė, Virginija Liutikaitė, Otilija Juozapaitienė, Aldona Kuprelytė, Lidija Šimkutė (Australija), Genutė Matevičiūtė, Kristina Pilitauskienė, Kęstutis Vaitkus, Zita Jonušaitė, Alma Šakienė.

Partneris: *Plungės viešoji biblioteka*

Spaudė Ignatkų spaustuvė ul. Przemysłowa 26, 16-001 Kleosin

Straipsnių ir laiškų autorių nuomonės gali nesutapti su redakcijos nuomone.

Maketavo Žydrūnas Pilitauskas E. p. zp55598@gmail.com

Tiražas – 1000 egz.

SAULUTĖS DRAUGIJA

Laisvės al. 19, LT-90157 Plungė Tel. +370 614 65 329. E. p. *zemsaulute@gmail.com*